

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Ammatilliseen peruskoulutukseen kohdistuneiden muutosten vaikutus hiusalan opettajan työhön

Isosaari, Heini
Buchanan, Maria

2016 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Ammatilliseen peruskoulutukseen kohdistuneiden
muutosten vaikutus hiusalan opettajan työhön

Maria Buchanan, Heini Isosaari
Kauneudenhoitoalan ko
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2016

Maria Buchanan, Heini Isoaari

Ammatilliseen peruskoulutukseen kohdistuneiden muutosten vaikutus hiusalan opettajan työhön

Vuosi 2016 Sivumäärä 58

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten ammatilliseen peruskoulutukseen kohdistuneet muutokset ovat vaikuttaneet hiusalan opettajan rooliin ja opetustyöhön. Tutkimuskysymyksillä pyrittiin selvittämään, miten hiusalan ammatinopettajat kokevat muutosten vaikutukset sekä millaisilla keinoilla voitaisiin motivoida opiskelijoita ja helpottaa opetustyötä. Lisäksi tutkittiin, vastaako nykyinen ammatillinen peruskoulutus työelämän tarpeita. Teoriataustassa avattiin hiusalan ammatillisen peruskoulutuksen perusteita, ammatillisen peruskoulutuksen lakia ja niihin kohdistuneita muutoksia, kuten nuorisotakuuta, tulevaisuuden reformia ja yhteiskunnallisia muutoksia. Käsitteitä ammatinopettajan roolista ja elämälähtöisen koulun peruserätyksestä pohdittiin opinnäytetyössä monelta eri näkökannalta. Kvalitatiivisen tutkimuksen aineisto kerättiin haastattelemalla seitsemää Stadin ammattiopiston hiusalan ammatinopettajaa. Tutkimustulokset analysoitiin sisällönanalyysimenetelmää ja ryhmittelyä käyttäen.

Valtakunnallinen opetussuunnitelma koettiin työelämän tarpeita vastaavana, sillä se opettaa opiskelijoille työelämässä tarvittavan ammatillisen perustason. Tutkimustulokset osoittivat kuitenkin, että valtion säästöistä johtuvan lähiopetustuntien vähentymisen vuoksi opiskelijoilta vaaditaan paljon itsenäisyyttä ja vastuunottoa omista opinnoista. Ammatinopettajan roolissa kasvattajan ja ohjaajan tehtävä korostuu vahvasti, koska opiskelijat tarvitsevat paljon sosiaalista tukea, eikä ammatillisessa peruskoulutuksessa tarkoitus ole enää opettaa yksinomaan ammatillisia taitoja. Ennaltaehkäiseviin toimiin nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja opiskelijaksiottamismenetelmään toivottiin muutoksia. Stadin ammattiopistossa oltiin tyytyväisiä yhteisopettajuuteen ja käytännönläheiseen opetustapaan. Kehitysehdotuksena esiin nousi koulukohtaisen opetussuunnitelman selkeyttäminen niin, että opetuksen taso pysyisi samana kaikille opiskelijoille. Opintokokonaisuuksien opettaminen samanaikaisesti koettiin tärkeäksi. Tutkielman tuloksia voidaan hyödyntää Stadin ammattiopiston sisäisissä kehitystoimissa ja -keskusteluissa.

Asiasanat: Ammatillinen peruskoulutus, ammatinopettajan työ, hiusalan opetus, elämälähtöinen koulu

Maria Buchanan, Heini Isosaari

The impact of vocational education changes on hairdressing teachers' work

Year	2016	Pages	58
------	------	-------	----

The purpose of this thesis was to find out how the changes directed at vocational education have affected a teacher's role and teaching work. The research questions aimed to find out how hairdressing teachers experienced the effects of the changes. The study also intended to find out what methods can be used to motivate students and facilitate the teaching work. One of the research questions highlighted whether the current vocational training meets the demands of the labor market. The theoretical background discusses the fundamentals and laws of vocational education in Finland. It considers the changes in youth education, such as the Youth Guarantee, the future Reform in vocational education and societal changes. The thesis also reviews, from different perspectives, concepts such as the teacher's role and basic principles of life-oriented education. Qualitative research data was collected by interviewing seven hairdressing teachers from the Stadin ammattiopisto, a vocational school in Helsinki. The results were analyzed by content analysis and using classification.

The national curriculum was experienced to be responsive to the needs of working life in such a way, that it teaches students the basic professional skill sets relevant for working life. However, the study showed that due to governmental savings and the resulting reduction in teaching hours, students are required to be very independent and take more responsibility for their own studies. In the teaching role emphasis is on guiding and raising, because students need a lot of support to meet social needs. Vocational training is no longer designed to teach exclusively professional skills. The study brought out hopes for promoting the wellbeing of young people by stronger preventative measures and changes in student enrollment methods. The results showed satisfaction with teaching methods such as co-teaching and pragmatic learning methods. Development proposals emerged such as clarification of school specific curriculum, so that the level of education would remain the same for all students. Also, the co-existing study programs were considered important for teaching. The results of this study can be utilized in the Stadin ammattiopisto's internal development activities and debates.

Keywords: Vocational training, the teacher's work, hairdressing education, life-oriented education

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Yhteistyökumppani	8
3	Ammatillinen peruskoulutus	9
3.1	Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta	10
3.2	Hiusalan perustutkinto	11
4	Hiusalan ammatilliseen peruskoulutukseen kohdistuneet muutokset	13
4.1	Esteetön ammatillinen peruskoulutus	13
4.2	Ammatillisen peruskoulutuksen pääsyaatimukset.....	14
4.3	Työelämän tarpeita vastaava koulutus	15
4.4	Ammatillisen koulutuksen reformi 2018.....	16
4.5	Opettamisen kulttuuri.....	17
4.6	Yhteiskunnalliset muutokset	18
5	Ammatinopettajan työ	19
5.1	Opettaja elinikäisenä oppijana	19
5.2	Opettaja ohjaajana	20
5.3	Opettaja kasvattajana	21
5.4	Opettajan vapaus ja vastuu	22
6	Opetus elämälähtöisessä koulussa	24
6.1	Vuorovaikutus opetuksessa	24
6.1.1	Dialoginen opetus	25
6.1.2	Ryhmädynamiikka	26
6.1.3	Opettajien yhteistyö.....	27
6.2	Motivoivat opetusmenetelmät	29
6.3	Oppimisympäristöt	30
6.3.1	Luovuus ja innovaatiot	31
6.3.2	Digitalisaatio ja sosiaalinen media	32
7	Haastattelu hiusalan ammatinopettajille.....	33
7.1	Analysointimenetelmä.....	34
7.2	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	35
7.3	Tutkimustulokset	35
7.3.1	Hiusalan opettajien kokemat haasteet.....	36
7.3.2	Hiusalan opettajan muuttunut rooli	37
7.3.3	Eritasoisten ja erilaisten oppijoiden oppimisen tukeminen	39
7.3.4	Työelämää vastaava hiusalan koulutus	42
7.3.5	Kehitysehdotuksia.....	43
7.3.6	Opettajan vapaus opetuksessa ja konfliktitilanteissa	46
8	Johtopäätökset	48

9	Pohdinta	50
	Liitteet.....	56

1 Johdanto

Toisen asteen ammatillinen koulutus on ollut viime vuosina muutoksen alla. Lisää muutoksia on tulossa vuonna 2018, kun uusi ammatillisen koulutuksen reformi tulee voimaan. Vuoden 2013 tammikuussa voimaan tulleen yhteiskuntatakuun, eli nuorisotakuun ohjaamana kaikille alle 25-vuotiaille peruskoulunsa päättäneille nuorille on tarjottava opiskelu- tai työpaikkaa. Hiusalan soveltuvuuskokeiden järjestämistä ei enää tueta ja opetukseen annettuja määrärahoja on pienennetty. Hiusalan uusissa opetussuunnitelman perusteissa opetuksen painotus on muutettu käytännönläheiseksi, teorialunteja on vähennetty ja jäljellä olevia teoriaopintoja pyritään liittämään käytännön oppituntien yhteyteen.

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on selvittää, miten muun muassa edellä mainitut jo voimaan tulleet ammatillista peruskoulutusta koskevat muutokset ovat vaikuttaneet hiusalan ammatinopettajien opetustyöhön. Tutkielma pyrkii selvittämään keinoja, jotka tukevat ja helpottavat opetustyötä sekä menetelmiä, joilla parhaiten motivoitaisiin opiskelijoita. Opinnäytetyö tutkii opettajan roolia nykyisessä ammatillisessa peruskoulutuksessa sekä opetustyöhön liittyviä haasteita. Ammatillista peruskoulutusta koskevassa laissa viitataan siihen, että koulutuksen tulee vastata työelämän tarpeisiin. Tutkielmassa tarkastellaan myös sitä, onko nykyinen ammatillinen peruskoulutus työelämälähtöistä. Yhteistyökumppanina toimii Stadin ammattiopisto, jonka hiusalan ammatinopettajille tutkimus toteutetaan haastattelun muodossa.

Opinnäytetyön teoriakehyksessä käsitellään lakia ammatillisesta peruskoulutuksesta ja hiusalan opetussuunnitelman perusteiden sisältöä ja tavoitteita. Teoriakehyksessä avataan ammatilliseen peruskoulutukseen kohdistuneita muutoksia ja kuvataan, minkälainen on tulevaisuuden ammatillinen peruskoulutus. Opinnäytetyössä pohditaan monelta eri kannalta opettajan muuttunutta roolia kasvattajana ja ohjaajana, yhteiskunnan muutoksia sekä elämälähtöisen koulun perusperiaatteita. Työssä käsitellään motivoivan opetuksen tärkeyttä ja sitä, miten luovuutta ja innovaatioita voidaan käyttää opetuksen työvälineinä.

Kiinnostus alan kehittämiseen syntyy innostuksesta alaa kohtaan ja halusta työskennellä hiusalan ammatinopettajana. Henkilökohtaisena etuna ja hyötynä prosessin aikana tulevat tutuiksi muun muassa hiusalan uudet opetussuunnitelman perusteet, laki ammatillisesta peruskoulutuksesta ja ammatilliseen peruskoulutukseen kohdistuneet muutokset, joiden yhteyksien ymmärtäminen on tärkeää valmistautumista opettajan ammattiin. Yhteistyökumppanille, Stadin ammattiopistolle tutkielma antaa tietoa uudistusten tuomista haasteista sekä kehitysehdotuksista, jotka hiusalan opettajat kokevat parhaiksi opiskelijoiden

motivoinnin ja opetustyön helpottamisen kannalta. Stadin ammattiopisto voi käyttää tutkimustuloksia yrityksen sisäisissä kehityskeskusteluissa.

Yhtenä tutkielman tarkoituksena on myös herättää keskustelua asian tiimoilta. Tutkielmasta esiin nousevat kehitysideoit saattavat tuoda esiin uusia näkemyksiä. Hiusalan yrittäjät, jotka usein ottavat hiusalan opiskelijoita työssäoppimaan, voivat myös hyötyä opinnäytetyöstä, sillä se antaa käsitystä uudesta hiusalan tutkintorakenteesta. Tutkielma avaa opettajan roolia ohjaajana ja kasvattajana 2016 vuoden ammatillisessa peruskoulutuksessa ja kertoo opettajuuteen liittyvistä haasteista. Työelämän edustajat voivat hyödyntää opinnäytetyön tuloksia työssäoppijoiden ohjauksessa.

Tutkielma esitetään opettajien näkökulmasta, sillä he työnsä kautta osaavat arvioida asioita, jotka vaikuttavat opetusympäristössä ilmenevien haasteiden syntymiseen, opiskelijoiden oppimiseen ja opiskelumotivaatioon. Tutkielmasta esiin nousevia asioita voidaan käyttää pohjana mahdollisille jatkotutkimuksille. Opinnäytetyön ulkopuolelle rajataan erityisopetus, monikulttuurisuus ja opiskelijan näkökulmasta oppimiseen vaikuttavat tekijät, kuten oppimistyyli, vaikka niitä saatetaan sivuta jonkin aiheen yhteydessä. Opinnäytetyö kirjoitettiin kahden tekijän toimesta. Kirjoitustyö toteutettiin pääosin yhdessä ja muut käytännön tehtävät pyrittiin jakamaan tasaisesti kirjoittajien kesken.

2 Yhteistyökumppani

Stadin ammattiopisto on Helsingin kaupungin järjestämä ammatillinen oppilaitos, jossa voi opiskella 50 eri koulutusala. Stadin ammattiopistolla on pääkaupungissa 16 eri toimipistettä hyvien kulkuyhteyksien varrella, joissa opiskelee tällä hetkellä noin 16 000 opiskelijaa ja työskentelee noin 1000 henkilöstön jäsentä. Stadin ammattiopisto tarjoaa koulutusta ja erilaisia palveluita nuorten ammatillisessa peruskoulutuksessa sekä aikuis- ja oppisopimuskoulutuksessa. (Helsingin kaupunki 2016.)

Stadin ammattiopisto tarjoaa myös nivelvaiheen opintoja, minkä tavoitteena ammatillisessa peruskoulutuksessa on edesauttaa nuorten siirtymistä toisen asteen koulutukseen ja antaa tukea tulevaisuuden suunnitteluun samalla, kun opiskelija kehittää itseään ja opiskelutaitojaan (Helsingin kaupunki 2016; Turun kaupungin opetus- ja kasvatustoimi 2012). Nivelvaiheen opintoja järjestää Stadin ammattiopiston Brygga, johon kuuluu VALMA; ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus, kymppiluokka eli perusopetuksen lisäopetus, nuorten työpajatoiminta ja avoimet opinnot. Nämä palvelut on suunnattu erityisesti niille, joiden opinnot ovat keskeytyneissä, maahanmuuttajille sekä niille, joilla ei

vielä ole toisen asteen opiskelupaikkaa. VALMAN tavoitteena on varmistaa nuoriso- ja koulutustakuun toteutumista. (Helsingin kaupunki 2016.)

Stadin ammattiopistoa ohjaavat Helsingin kaupungin ja opetusviraston arvot, joita ovat: “asukaslähtöisyys, ekologisuus, oikeudenmukaisuus, taloudellisuus, turvallisuus, yrittäjämielisyys ja jatkuva oppiminen.” Stadin ammattiopiston oppimisympäristöt ovat laajat. Sellaisina voi toimia esimerkiksi yritykset, järjestöt, liikuntakeskukset, museot, ynnä muut tilat ja keskukset niin, että opiskelijan osaamisen karttuminen erilaisissa ympäristöissä on huomioitu etukädessä. Lähtökohtana opetukselle on työelämälähtöiset opetusmenetelmät sekä oppilaitoksen ja työelämän yhdistäminen. Stadin ammattiopistossa voi rakentaa yksilöllisen opintopolun, mikä edesauttaa työllistymisessä ja jatko-opintoihin hakeutumisessa. Polkuja on muun muassa yrittäjäyyspolku, urheilijapolku, kansainvälisyyspolku, oppisopimuspolku ja kaksoistutkintopolku. (Helsingin kaupunki 2016.)

Stadin ammattiopisto on jaettu viiteen toimialaan: hyvinvointi, palvelu ja viestintä, tekniikka ja asennus, tekniikka ja logistiikka sekä Stadin aikuisopisto, joka toimii omana oppilaitoksena (Helsingin kaupunki 2016). Tämän tutkielman kohteena on Stadin ammattiopiston nuorten hiusalan koulutus, joka kuuluu palvelun ja viestinnän toimialaan. Stadin ammattiopiston hiusalan koulutuspaikkoina toimivat Savonkadun toimipiste Pasilassa sekä Meritalon toimipiste Merihaassa. Stadin ammattiopiston palvelualueen koulutuspäällikön (2016) mukaan nuorisopuolella työskentelee tällä hetkellä yhteensä 19 vakituista hiusalan ammatinopettajaa ja aikuispuolella seitsemän. Stadin ammattiopisto on tutkielmassa kehityskohteena, johon myös tutkielma toteutetaan. Stadin ammattiopistolta ei tarvita tiedostoja tai muuta materiaalia tutkielman toteuttamista varten.

3 Ammatillinen peruskoulutus

Ammatillisen peruskoulutuksen tarkoitus on ammattitaidon tietojen ja taitojen antamisen lisäksi kasvattaa ihmisistä yhteiskunnan jäseniä, tukea yksilön persoonan kehittymistä ja antaa valmiudet hakeutua jatko-opiskeluun sekä erilaisiin harrastuksiin. Ammatillisen peruskoulutuksen käyneellä on laaja-alainen osaaminen tietyn tutkinnon osa-alueelta, joka on työelämässä työskentelyn ja alalla menestymisen edellytys. (Opetushallitus.)

3.1 Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta

Ammatillista peruskoulutusta säätelee Suomen laki 21.8.1998/630. Ammatillisen peruskoulutuksen lainsäädännön valmistelee opetus- ja kulttuuriministeriö ja lakia säätelee eduskunta. Opetus- ja kulttuuriministeriö hoitaa myös toimialan valvonnan ja ohjauksen. (Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta 1998/630.)

Ammatillisen peruskoulutuksen laissa säädetään lain tarkoitus ja soveltamisala. Ammatillinen peruskoulutus on nimensäkin mukaisesti hyvin työelämälähtöistä, sillä sen tarkoitus on kehittää ammatillista osaamista ja työelämää sekä vastata työelämän tarpeisiin. Lisäksi sen tavoitteena on edistää työllisyyttä ja yrittäjyyttä sekä tukea elinikäisen oppimisen taitoja. (Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta 1998/630, 2 §.) Vuonna 2014 ammatillisen peruskoulutuksen lakiin artiklaan viisi lisättiin uusi tavoite, jonka mukaan koulutuksen tavoitteena ei ole ainoastaan opettaa ammatillisia taitoja, vaan tukea opiskelijoiden kehittymistä hyväksi ja tasapainoisiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi. Lisäksi koulutuksen tavoitteena on antaa jatko-opintovalmiuksia ja auttaa hankkimaan tietoja ja taitoja jotka kehittävät persoonallisuutta monipuolisesti. (Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta 1998/630 5 §, 3.10.2014/787.)

Ammatillisen perustutkinnon laajuus on 180 osaamispistettä. Yhden vuoden aikana opiskellaan noin 60 osaamispistettä. (Laki 1998/630, 12§.) Ammatillisen tutkinnon suorittanut saa hakukelpoisuuden esimerkiksi ammattikorkeakoulu- tai yliopisto-opiskeluun (Opetushallitus 2016.) Ammatillisen koulutuksen järjestäjinä voivat toimia kunnat, kuntayhtymät, valtio tai sen liikelaitokset. Lisäksi yksityisillä yhteisöillä ja säätiöillä on myös mahdollisuus järjestää ammatillista koulutusta. (Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta 1998/630 8§.)

Ammatillisen peruskoulutuksen laki 1998/630 määrittelee luvussa kolme tutkintoihin ja opetukseen liittyviä asioita. Laissa säädetään, että opetushallitus määrää kullekin koulutukselle tutkinnon perusteet, joissa on tutkintonimikkeet, pakollisten ja valinnaisten tutkinnon osien osuudet osaamispisteistä, ammattitaitovaatimukset ja opiskelijan osaamisen arviointi. Koulutuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman opetushallituksen antamien tutkinnon perusteiden mukaisesti. (Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta 1998/630, 11§-25§.) Vuonna 2014 opetussuunnitelmaa koskevaan lakiin lisättiin säädös jonka mukaan opetussuunnitelma tulee laatia niin että se antaa opiskelijoille mahdollisuuden yksilölliseen opiskelupolkuun (Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta 1998/630 14 § 3.10.2014/787).

Ammatilliseen peruskoulutukseen kuuluu myös työssäoppiminen. Työssäoppiminen on työpaikalla tapahtuvaa käytännön työtehtävien yhteydessä toteutettavaa ohjattua koulutusta.

Laissa säädetään lisäksi erityisopetuksesta, oppisopimuskoulutuksesta, oppimisen arvioinnista ja osaamisen tavoitteista. (Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta 1998/630, 11§-25§.)

Ammatillisen peruskoulutuksen laissa on oma lukunsa, joka koskee opiskelijan oikeuksia ja velvollisuuksia. Opiskelijan oikeuksiin on kirjattu muun muassa opiskelijaksi ottamisen perusteista. Opiskelijaksi voidaan ottaa henkilö, joka on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai sitä vastaavan aikaisemman oppimäärän. Myös henkilö, jolla katsotaan olevan riittävät edellytykset suoriutumaan koulutuksesta, voidaan ottaa opiskelijaksi. Opiskelijan oikeuksiin kuuluu oikeus saada opetusta, opinto-ohjausta sekä oikeus opiskella turvallisessa ympäristössä. Opiskeleminen turvallisessa ympäristössä tarkoittaa sitä, että koulutuksen järjestäjällä on suunnitelma opiskelijan turvallisuuden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Koulutuksen järjestäjä valvoo myös suunnitelman tai järjestyssääntöjen noudattamista ja toteutumista. Opiskelijan velvollisuuksiin kuuluu osallistua opetukseen, suorittaa tehtävät tunnollisesti ja käyttäytyä asiallisesti. (Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta 1998/630, 26§-39§.)

3.2 Hiusalan perustutkinto

Opetushallitus on päättänyt hiusalan tutkinnon perusteista. Ammatillisen koulutuksen järjestäjän on koulutusta järjestäessään hyväksyttävä ja otettava käyttöön tutkinnon perusteiden mukainen opetussuunnitelma. (Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta 1998/630 2016, 14 §.) Hiusalan tutkinnon perusteet on laadittu vuonna 2009 ja viimeisimmät muutokset ovat tulleet voimaan 1.8.2015.

Ammatillinen perustutkinto kestää noin kolme vuotta. Ylioppilas voi suorittaa ammatillisen tutkinnon lyhyemmässä ajassa, 2-2,5 vuodessa. Hiusalan ammatillinen perustutkinto 180 osaamispistettä koostuu 135:stä osaamispisteestä ammatillisia tutkinnon osia, 35 osaamispistettä on ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia ja 10 osaamispistettä valinnaisia tutkinnon osia. Hiusalan perustutkinnon pakollisiin opintoihin sisältyy hiusten leikkaaminen ja partakäsittelyt 35 osp (osaamispiste), kampaukset ja ehostus 20 osp, värjäyskäsittelyt 30 osp, permanenttikäsittelyt 15 osp sekä hiusalan yrittäjyys ja yritystoiminta 20 osp. Ammattitaitoa täydentävät osaamispisteet (35 osp) sisältävät yhteisiä tutkinnon osia, kuten äidinkieltä, matematiikkaa ja yrittäjyysopintoja. 10 osaamispistettä on täysin vapaasti valittavia tutkinnon osia. (Opintopolku 2016.)

Hiusalan perustutkinnon yleistavoitteina on tuottaa laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet alan eri tehtäviin (Hiusalan perustutkinto 2014, 115). Parturi-kampaaja hallitsee asiakaspalvelun ja erilaiset vuorovaikutustilanteet. Asiakkaiden kanssa ollaan tekemisissä

päivittäin ja parturi-kampaaja on taloudellisesti riippuvainen asiakkaistaan, joten asiakastyytyväisyys ja asiakasuskollisuus on tärkeää (Aikuiskoulutus 2016). Parturi-kampaaja noudattaa hyviä käyttäytymis- ja toimintatapoja sekä työyhteisön jäsenenä, että asiakaspalvelijana (Hiusalan perustutkinto 2014). Hiusalan erikoisvaatimuksena on siksi sosiaalinen luonne ja halu työskennellä ihmisten kanssa (Aikuiskoulutus 2016).

Parturi-kampaajan on kädentaitojen lisäksi ymmärrettävä jonkin verran kosmetiikan kemiaa, osattava monipuolisia työmenetelmiä ja hallittava alalla käytettäviä laitteita ja tietotekniikkaa (Hiusalan perustutkinto 2014). Asiakkaan kaunistaminen vaatii tyylytaitoa ja tyyliantua. Siksi hiusalan opinnot sisältävät myös valinnaisia tyylipalveluja. Asiakaslähtöisyyden lisäksi hiusalan arvoissa tärkeällä sijalla on luovuus ja esteettisyys ja näiden piirteiden tärkeyttä painotetaan myös hiusalan tutkintoperusteissa. Hiusalan työ on yksilöllistä asiakaspalvelua, jossa merkittävällä sijalla ovat asiakaspalvelu-, vuorovaikutus-, viestintä- ja yhteistyötaidot sekä kädentaidot ja esteettinen näkemys. Hyvien asiakaspalvelutaitojen lisäksi parturi-kampaaja on rehellinen, luotettava ja oma-aloitteinen sekä halukas kehittymään. (Hiusalan perustutkinto 2014.)

Hiusalalla työskentelevät parturi-kampaajat toimivat yleensä toisen palveluksessa tai yrittäjinä. Yritystoiminnan osaaminen on siksi tärkeällä sijalla hiusalan opinnoissa. Yrittämisaamien opintoihin kuuluu muun muassa palvelutoiminnan suunnittelua, myyntiä ja markkinointia, kustannuslaskentaa ja työyhteisön sekä työturvallisuuden ja terveyden edistämistä. Perinteisen liiketyöskentelyn lisäksi parturi-kampaaja voi työllistyä myynti-, konsultointi- tai koulutustehtäviin. Edellä mainittujen lisäksi parturi-kampaaja voi työskennellä teatteri- tai media-alalla. (Hiusalan perustutkinto 2014.)

Parturi-kampaajan työ on fyysisesti raskasta, koska työ on seisomatyötä ja rasittaa jalkojen lisäksi myös selkää ja hartioita (Ammattinetti 2016). Parturi-kampaajan työssä tarvitaan siksi hyvää terveyttä, myös värien erottelukykä, tarkkuutta sekä näköaistin ja käden erinomaista koordinaatiota (Studentum 2016). Hiusalan opiskelijaksi haluavan allergia- ja atopiaatipumus ei ole esteenä koulutukseen hakeutumiselle, mutta voi rajoittaa parturi-kampaajan ammatissa toimimista. Yksilölliset tekijät, oireiden voimakkuus ja motivaatio hoitoon ja suojautumiseen vaikuttavat asiaan. Jos henkilöllä on epilepsia tai muita tasapainoelimiin tai lihaskoordinaatioon vaikuttavia terveysongelmia, näön heikkoutta (esim. värisokeutta), kuulovammaisuutta, liikuntaelimestön sairauksia, astmaa tai ihottumia, pitää soveltuvuutta alalle arvioida yksilöllisesti. (Omnia 2016.)

4 Hiusalan ammatilliseen peruskoulutukseen kohdistuneet muutokset

Hiusalan ammatilliseen peruskoulutukseen on kohdistunut lukuisia muutoksia viime vuosina. Muutokset ovat vaikuttaneet muun muassa ammatillisten oppilaitosten opiskelijavalintaan, opettajan rooliin ja opetusmenetelmien valintaan.

4.1 Esteetön ammatillinen peruskoulutus

Suomen perustuslaissa määritellään, että yhteiskunnalla on velvollisuus huolehtia tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti kaikista, toteuttaa yksilön oikeudet ja ottaa huomioon kaikkien yksilölliset tarpeet (Eskola, Männistö & Nyberg 2014, 5). Suomen perustuslain kuudennessa pykälässä sanotaan, että ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta iän, alkuperän, sukupuolen, uskonnon, mielipiteen, vakauksen tai terveydentilan perusteella asettaa eri asemaan (Suomen perustuslaki 11.6.1999/731 2016, 6 §).

Suomessa koulutuksen yhdenvertaisuutta toteutetaan nuorisotakuun kautta. Nuorisotakuu perustuu yllä mainittuun perustuslain pykälään ja tarkoittaa sitä, että kaikille alle 25-vuotiaille sekä kaikille vastavalmistuneille alle 30-vuotiaille pitää taata työ-, harjoittelu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka (Eskola ym. 2014, 4). Nuorisotakuun toteuttaminen on vahvasti kytköksissä ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijavalinnan esteettömyyteen. Esteettömällä opiskelijavalinnalla pyritään tarjoamaan yhdenvertainen ja tasa-arvoinen pääsy opiskelemaan kaikille, myös niille, joilla on jokin opiskelua ja oppimista vaikeuttava tekijä, kuten vamma, sairaus tai muu syy. (Opetushallitus 2014.)

Erityistuntarpeet eivät myöskään saa olla esteenä kouluun pääsulle, vaan koulutuksen järjestäjän tulisi kehittää toimintaa niin, että yhdenvertaisuus on huomioitu valintaperusteissa, opiskelijaksiottamismenetyksessä ja koulutuksessa (Eskola ym. 2014, 6-7). Esteettömän opiskelijavalinnan tavoitteena on tukea opintoja valmistumiseen saakka ja auttaa siirtymisessä työelämään tai jatko-opintoihin (Opetushallitus 2014). Esteettömyys ammatillisessa peruskoulutuksessa tukee yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa antamalla kaikille apua ja tukea elämän eri vaiheissa (Eskola ym. 2014, 4).

Pedagogiikan näkökulmasta esteetön opetus tulisi suorittaa sellaisilla tavoilla ja sellaisessa ympäristössä, että jokaisen opiskelijan yksilölliset tarpeet on huomioitu. Opetus tapahtuu edelleen ryhmässä, mutta jokaiselle tulisi asettaa yksilölliset tavoitteet ja antaa ohjausta tarpeiden mukaan. (Eskola ym. 2014, 7.) Tämä luo haasteen opettajan opetustyöhön, sillä luokassa on yhtä aikaa hyvin eritasoisia opiskelijoita, jotka etenevät eri tahtiin ja samat asiat

tulee kuitenkin opettaa kaikille. Eritasoisten opiskelijoiden esteetöntä opiskelua voidaan tukea käyttämällä erilaisia opetusmenetelmiä (Eskola ym. 2014, 7). Materiaaleja voidaan jakaa jo etukäteen, jotta niihin on aikaa rauhassa perehtyä ja opetettavia asioita voi konkretisoida piirtämällä ja kuvia näyttämällä (Helander 2009, 66). Vaatimustason on vastattava opiskelijan kykyjä ja kehitystasoa. Selkokieliisyys opetusmateriaaleissa auttaa lukihäiriödiagnoosin saanutta tai maahanmuuttajataustaista opiskelijaa. Osaamisen näyttäminen voidaan toteuttaa eri tavoin yksilön kyvyistä ja mahdollisuuksista riippuen, kuten kirjallisten tehtävien suullisena toteutuksena. (Eskola ym. 2014, 7.)

Erityisopetusta järjestämällä voidaan auttaa opiskelijaa lisäämällä henkilökohtaista ohjausta, määrittämällä yksilölliset oppimistavoitteet ja tekemällä tiivistä yhteistyötä sekä opiskelijahuoltopalveluiden että opiskelijan omien koulun ulkopuolisten sidosryhmien kanssa. Näin tuki jatkuu koulun jälkeenkin siirryttäessä työelämään tai jatko-opintoihin. (Helander 2009, 52.)

4.2 Ammatillisen peruskoulutuksen pääsyaatimukset

Ammatillisen peruskoulutuksen yhteishaussa hakijat pisteytetään järjestyksessä yhdenvertaisuusperiaatteet huomioiden. Pisteitä annetaan koulumenestyksen lisäksi juuri perusopetuksen päättäneille, ilman toisen asteen koulutuspaikkaa oleville ja työpajatoimintaan tai muuhun työhön osallistuneille. Pisteitä saa myös alasta riippuen aiemmista alan opinnoista tai harrastuneisuudesta. Tällaisen pisteytyksen tavoitteena on syrjäytymisen ja koulutusuran katkeamisen ehkäiseminen. (Eskola ym. 2014, 18.)

Ammatilliseen koulutukseen voi tulla valituksi myös niin sanotulla harkintaan perustuvalla valinnalla, jossa pyritään parantamaan niiden hakijoiden mahdollisuuksia päästä opiskelemaan, jotka ovat heikommassa asemassa. Harkintaan perustuvaan valintaan voivat johtaa hakijan oppimisvaikeudet tai sosiaaliset syyt. Perusteena voi myös olla se, että hakijalta ei syystä tai toisesta löydy aikaisempaa todistusta tai sille ei löydy vertailukohdetta, jos hakija on ulkomaalaistaustainen ja suorittanut aiemman koulutuksensa eri maassa. Harkinnanvaraisessa opiskelijavalinnassa haasteena on se, miten valinta toteutetaan ja perustellaan oikeudenmukaisesti. Harkinnanvaraisella menetelmällä koulutukseen voidaan valita korkeintaan 30 prosenttia sen hakukohteen hakijoista. (Eskola ym. 2014, 19.)

Jos ammatilliseen koulutukseen järjestetään pääsy- tai soveltuvuuskoee, sen tulisi olla esteetön ja yhdenvertainen kaikille hakijoille. Pääsy- ja soveltuvuuskokeen tavoitteena on antaa tietoa hakijan soveltuvuudesta alalle ja antaa hakijalle mahdollisuus näyttää osaamisensa koulutuksen järjestäjälle. Koe edistää etenkin sellaisten hakijoiden koulutukseen

pääsyä, joiden päättötodistus on heikko, mutta jotka ovat käytännöllisesti suuntautuneita, motivoituneita ja soveltuvia alalle. Pääsy- tai soveltuvuuskokeita järjestettäessä tulee ottaa huomioon hakijan äidinkieli, kulttuuri ja toimintakyky. Yksilölliset tarpeet huomioidaan mahdollisuutena järjestää hakijalle erityisjärjestelty pääsy- tai soveltuvuuskoetilanne, johon hakija voi osallistua omien kykyjensä mukaan. Kutsukirjeen ja kielen täytyy olla esteetön kaikille hakijoille. (Eskola ym. 2014, 20-22.)

4.3 Työelämän tarpeita vastaava koulutus

Vuoden 2000 hiusalan perustutkinnon opetussuunnitelma sisälsi pakollisia yhteisiä aineita esimerkiksi äidinkieltä, matematiikkaa, fysiikkaa ja kemiaa, kieliä, liikuntaa, yhteiskunta- ja yritysopintoja sekä taide ja kulttuuri opintoja yhteensä noin 800 tuntia. Vuonna 2009 opetussuunnitelman perusteita muutettiin ja suuntaus oli käytännönläheisempi kuin aikaisemmin. Hiusalan perustutkinnossa teoria-aineet vähennettiin noin 630 tuntiin. Pakollisia äidinkielen tunteja supistettiin, matematiikan tunnit vähentyivät noin puolella ja esimerkiksi pakollisina opintoina taidetta ja kulttuuria ei enää opiskella lainkaan. (Ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2000; Ammatillisen perustutkinnon perusteet 2009, 2014.)

Päätös ja vaatimus muuttaa koulutusta käytännönläheisemmäksi tulee Euroopan komission tasolta. Ammatilliseen koulutukseen on tehtävä muutoksia, jotta se vastaisi paremmin työelämän tarpeita ja edistäisi nuorten työllistymistä. Nuorten työvoiman tarve on kasvussa, ikääntyvää työvoimaa on paljon ja teknologia kehittyy, joten koulutuksen täytyy pystyä vastaamaan näihin haasteisiin. Muutoksilla voitaisiin nostaa tuottavuutta ja kilpailuhenkeä, mutta myös parantaa yleistä sosiaaliturvaa. (European Commission 2015, 4, 10.)

Tarkoituksena on, että kaikilla kulttuurista riippumatta olisi mahdollisuus päästä kouluun, kouluttautua ja sitä kautta työllistyä haluamaansa työhön. Uusien tavoitteiden täyttymiseksi tulisi ammatillisen koulutuksen pohjautua enemmän käytännönläheiseen työssäoppimiseen. Oppisopimuskoulutuksen järjestäminen, työpaikalla tehtävät työssäoppimisjaksot, kouluissa käytännönläheiset työpajat ja laboratoriot, harjoitteluyritykset sekä niiden jäljitelmät kouluympäristössä edustavat uutta käytännönläheisempää opiskelutyyliä. Maiden tulisi tehdä selkeät ohjeet ja raamit kouluille ja yrityksille työssäoppimisen ohjaamiseen sekä tukea ja auttaa yrityksiä hallinnollisissa asioissa. Sekä pieniä että keskikokoisia yrityksiä olisi rohkaistava ottamaan opiskelijoita oppisopimuskoulutukseen. (European Commission 2015, 10.)

4.4 Ammatillisen koulutuksen reformi 2018

Vuonna 2018 voimaan tuleva ammatillisen koulutuksen reformi on uudistus, joka uudistaa koko ammatillisen koulutuksen ja yhdistää nykyiset nuorten ja aikuisten lait yhdeksi lainsäädännöksi (Opetushallitus). Toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi on yksi hallituksen kärkihankkeista ja siitä sanotaan seuraavaa:

“Tavoitteena on uudistaa ammatillinen koulutus osaamisperustaiseksi ja asiakaslähtöiseksi kokonaisuudeksi ja tehostaa sitä. Lisäksi lisätään työpaikalla tapahtuvaa oppimista ja yksilöllisiä opintopolkuja sekä puretaan sääntelyä ja päällekkäisyyksiä”. (Valtioneuvosto).

Kärkihankkeessa on kaksi eri toimenpidettä, joista ensimmäisessä keskeisenä lähtökohtana on koulutuksen muuttaminen tulevaisuuden osaamistarpeiden mukaiseksi ja yhdistää nuorten ja aikuisten ammatillinen koulutus yhden saman koulutustarjonnan ja ohjauksen alle. Toimenpiteen tavoitteena on tukea työllisyysasteen nostamista ja edistää nopeaa työllistymistä tekemällä koulutuksesta enemmän työelämää vastaava ja sen kanssa yhteistyötä tekevä instituutio. Uudistuksessa otetaan huomioon elinkeinoelämässä tapahtuvat nopeat muutokset. (Valtioneuvosto.)

Käyttöön otetaan uusi koulutussopimusmalli, jossa keskeistä on tutkinnon suorittamisen edistäminen ja helpottaminen käytännönläheisesti työpaikalla. Koulutussopimus ottaa huomioon muun muassa maahanmuuttajat, joiden lähtökohdat opiskella ovat erilaiset. Kehittämishjelmaan kuuluu isona osana oppimisympäristöjen ja oppisopimuskoulutuksen työvaiheiden digitalisointi. Uuden, työelämälähtöisen ammatillisen koulutuksen myötä oppisopimuskoulutusta lisätään ja työpaikkaohjaajan ja opettajan väliseen yhteistyöhön panostetaan. Myös nuorten työpajatoimintaa tuetaan, mikä edesauttaa yksilöllisiä urapolkuja. (Valtioneuvosto.)

Uusi koulutussopimus tukee oppisopimuskoulutusta niin, että se korvaisi nykyisen työssäoppimisen muodostamalla kokonaisen toimintamallin oppisopimuksen kanssa. Koulutussopimus ei perustu työsopimukseen, kuten oppisopimuskoulutus, minkä vuoksi oppisopimuskoulutus kuitenkin yhä säilyy koulutusmuotona toisella asteella. Koulutussopimuksella opiskelevalle opiskelijalle ei ensisijaisesti makseta työpaikalla työskentelystä, mutta työnantaja voi halutessaa maksaa opiskelijalle jotain korvausta tehdystä työstä. Myöskään työnantajalle ei makseta koulutuskorvausta, jollei suurin osa ohjauksesta tapahdu työpaikalla. (Minedu 2016.) Opetus- ja kulttuuriministeri Grahn-Laasosen mukaan työelämälähtöinen koulutussopimus on opiskelijalle hyvä keino opiskella ammattiin

käytännönläheisesti ja mahdollisuus työllistyä valmistumisen jälkeen samaan yritykseen kasvaa. Koulutussopimuksella opiskelija on koulun kirjoilla koko opiskelujen ajan (Minedu 2016).

Työpaikalla tapahtuva koulutus vaatii opettajuudelta paljon muutoksia, sillä opettajalla on vastuu tasapuolisesta oppimisen toteutumisesta ja opetuksen laadusta. Kaikkien opiskelijoiden on saatava samat tiedot ja taidot oppimisympäristöstä riippumatta. Koulutuksen järjestäjän vastuulla on tarjota riittävästi voimavaroja ja osaamista opettajien tueksi sekä vastata yhdenvertaisesta osaamisen arvioinnista ja päättää tutkintojen myöntämisestä. (Minedu 2016.)

Kärkihankkeen toisessa toimenpiteessä lähtökohtana on lisätä oppisopimuskoulutuksen huokuttelevuutta sekä opiskelijan, että työnantajan ja opetuksen järjestäjän näkökulmasta. Ammatillisen koulutuksen uuden ohjausjärjestelmän myötä halutaan turvata ammattiin kouluttautuminen erilaisissa oppimisympäristöissä myös niille aikuisille, joilla ei vielä ole toisen asteen tutkintoa. Toisessa toimenpiteessä keskeistä on yhdistää ammatillisen koulutuksen rahoitus yhdeksi kokonaiseksi rahoitusjärjestelmäksi ammatillisen lisäkoulutuksen, oppisopimuskoulutuksen, ammatillisten erityisoppilaitosten ja tutkintotavoitteisen työvoimakoulutuksen kanssa. (Valtioneuvosto.)

4.5 Opettamisen kulttuuri

Koulutuksen kautta pyritään siihen, että koulutettavat oppivat enemmän, kuin mitä yksilö oppii omien arkipäivän tilanteiden kautta. Menestyksekkäs koulutus vaikuttaa ihmisen tietoihin, taitoihin, arvoihin, asenteisiin ja motivaatioon. (Rauste-Von Wright ym. 2003, 17.)

Kaksi opettamisen kulttuuria ovat olleet suosittuja. Toiselle, eli empiristiselle oppimiskäsitykselle on ominaista hallintakeskeisyys, jossa opettaja viitoittaa tien ja oppilaat seuraavat. Opettaja on vastuussa oppimisesta. Tämä vanha autoritäärinen empiristinen opettajan rooli ei enää ole riittävä muuttuneessa yhteiskunnassa. Opettaja ei voi enää siirtää valmista tietoa opiskelijoille, vaan opettajan on osattava motivoida opiskelijoita muutokseen niin, että he oppisivat oppimaan. (Rauste-Von Wright ym. 2003, 227.)

Toinen perusasenne opettamisessa on ollut konstruktivistinen oppimismalli, jossa luodaan suotuisa oppimisympäristö. Se tarjoaa opiskelijalle ongelmia ja keinoja sekä ohjausta ja tukea. (Rauste-Von Wright ym. 2003, 176-177.) Konstruktivismi painottaa oppijan valmiuksia ja näin uutta tietoa omaksutaan aiemmin opittua käyttämällä. Oppimisen pohjalla on oppijan

tapa hahmottaa maailmaa ja sen käsitteitä eli ennakkotietoa, jonka pohjalta oppija (re)konstruoi oppimansa uudet asiat (Rauste-Von Wright ym. 2003, 162-163.) Rauste-Von Wrightn (2003,15) mukaan lakitekstit, jotka Suomessa säätelevät koulutusta, perustuvat melko pitkälle konstruktivistiseen oppimiskäsitykseen.

4.6 Yhteiskunnalliset muutokset

Yhteiskunnassa ja työelämässä tapahtuvat muutokset vaikuttavat vahvasti ammatilliseen koulutukseen. Globaali kilpailu, informaatioteknologian lisääntynyt käyttö, tuottavuuden kasvu sekä inhimillisten ja sosiaalisten arvojen uudelleenmuotoutuminen johtavat muutosta. (Aaltonen Isacsson, Laukia & Vanhanen-Nuutinen 2013, 202.) Lisäksi ympäristökriisi ja ilmastokatastrofi vaikuttavat koulumaailmaan, sillä näiden hillitsemiseksi tarvitaan uusia yhteiskunnallisesti aktiivisia kansalaisia (Paalasmaa 2014, 18).

Opettajien ammattijärjestö Oaj:n (2015) mukaan uusi hallitusohjelma kohdistaa ammatilliseen koulutukseen noin 250 miljoonan euron leikkaukset, joista toisen asteen koulutuksen rakenteelliset uudistukset kattavat 190 miljoonaa euroa. Koko opetuksen toiminnanohjausjärjestelmä ja säätelymekanismit ovat muuttuneet, mikä on vaikuttanut yksittäisiin oppilaitoksiin ja sitä kautta myös opettajan rooliin (Aaltonen ym. 2013, 5). Koulutusta järjestävät oppilaitokset ovat suurentuneet ja toiminnot lisääntyneet, mikä on tarkoittanut lisääntyneitä opiskelijamääriä. Opiskelemaan tulevien henkilökohtaiset ongelmat ja niiden seurauksena oleva emotionaalinen stressi aiheuttavat opettajille lisääntyntä tarvetta opetuksen tehostamiseen ja opiskelijoiden motivointiin. Lisäksi opiskelijoiden akateemiset taidot ja käyttäytymistaidot vaihtelevat suuresti ja yhä useammilla opiskelijoilla on oppimisvaikeuksia tai muuta erityistuentarvetta. (Jones & Jones 2010, 15.) Paalasmaa (2014, 18) puhuu erilaisista hyvinvointiongelmista pahoinvointikriisinä, johon puuttuakseen koulumaailman pitäisi pystyä tarjoamaan enemmän hyvinvointia, iloa ja mielekkäitä kokemuksia.

Monikulttuurisuus on myös viime vuosina lisääntynyt Suomessa, mikä näkyy siinä, että ammatilliseen peruskoulutukseen hakevien ja hyväksytyjen opiskelijoiden joukossa on yhä enemmän maahanmuuttajia (Aunola 2004, 54). Eri kulttuureista tulevien kohtaaminen vaatii sopeutumiskykyä ja interkulttuuristen taitojen omaksumista kaikilta osapuolilta (Koppinen & Pollari 2011, 1).

5 Ammatinopettajan työ

Nopeasti muuttuvassa ajassa myös opettajan identiteetin on oltava muuttuva, avoin ja joustava päivittäisissä tilanteissa. Amatillisella opettajalla on laaja vastuu laajalla alalla. (Aaltonen ym. 2013, 106.) Opettajan on ymmärrettävä opettamansa asiat ja osattava opettamansa taidot itse ennen kuin voi opettaa muita. Ammatinopettajan työ on ihmissuhdetyötä. Opettajan on pystyttävä ymmärtämään ja tukemaan eri lähtökohdista tulevia opiskelijoita ja heidän erilaisia oppimisprosessejaan. (Rauste-Von Wright, Von Wright & Soini 2003, 227.) Opettajan toimenkuva on olla oppimisen mahdollistaja ja ohjaaja sekä toimia siltarakentajana koulussa opitun sekä muualta saadun tiedon välillä. Lisäksi opettajalla on aikuisen kasvattajan rooli. (Aaltonen ym. 2013, 131.)

Merkittävällä sijalla tänä päivänä opettamisessa on auttaa opiskelijoita kokemusten kautta oppimiseen ja tiedon järjestämiseen sekä aloitteellisuutta ja vastuullisuutta kehittävään vuorovaikutukseen (Paalasmaa 2014, 126,127). Amatillisessa peruskoulutuksessa opettajan tulee ymmärtää nuorten opiskelijoiden tarpeet, mutta myös parhaat opetustavat aikuisille. Opiskelijoiden joukossa on nuoria 15-17 vuotiaita sekä täysi-ikäisiä. Ammatinopettaja ei enää opeta vain tiettyä ammattia tai tiettyä työtä varten. Opiskelijoilta odotetaan myös muita laaja-alaisia taitoja, kuten verkostoitumista ja tietotekniikan osaamista, joten opettajan on oltava selvillä työelämän viimeisistä innovaatioista. Opiskelijat lähtevät työssäoppimaan yrityksiin ja siten osa opetuksesta ja ohjauksesta tapahtuu työpaikoilla. Tämän vuoksi opettajan työn sisältö on laajentunut ja opettajalta vaaditaan hyviä yhteistyö- ja verkostoitumistaitoja työelämän edustajien kanssa. (Aaltonen ym. 2013, 130-131.)

5.1 Opettaja elinikäisenä oppijana

Jatkuvasti muuttuva toimintaympäristö haastaa myös opettajan oppimaan uutta. Koulun kasvatustehtävään liittyy nykyään vahvasti elinikäinen oppiminen ja näin opettajan tulisi olla myös itse esimerkkinä jatkuvasta oppimisesta ja kasvamisesta. (Jantunen & Haapaniemi 2013, 118-119.) Paalasmaan (2014, 161) mukaan jokainen opettaja kehittää omaa itsenäistä pedagogiikkaansa lainsäädännön ja koulun opetussuunnitelman puitteissa. Opettaja on ikään kuin vapaa kasvatustaiteilija, jolla on samalla suuri vastuu kasvattaa myös omalla esimerkillään (Paalasmaa 2014, 123, 162). Kasvatus ei kuitenkaan ole yksisuuntainen tapahtuma. Opettaja ei siksi ainoastaan voi keskittyä opettamaan ja kasvattamaan muita, jos ei kasvata ensin itseään. Aito ja nöyrä kiinnostus itsensä kehittämiseen ja elinikäiseen oppimiseen on hyvän opettajan tärkeimpiä ominaisuuksia. Kuten Maria Montessori asian

ilmaisi jo vuonna 1940 kirjoittamassaan kirjassa: “Meidän tulee kasvattaa itseämme, jos aiomme kasvattaa toisia”. (Paalasmaa 2014,123.)

Itsensä kasvattamiseen liittyy vahvasti nöyryys ja vaatimattomuus. Nykypäivänä usein ajatellaan, että nöyryys on jotain ala-arvoista tai nöyristelevää ja vaatimaton ihminen on tyhmä. Opettajan rooli ja asema johtajana ja esimerkkinä saattavat helposti johtaa ylimieliseen tai itseriittoiseen suhtautumistapaan, joka voi aiheuttaa ristiriitoja työyhteisössä. Kaikki kasvaminen ihmisenä lähtee kuitenkin nöyryydestä. Nöyrä asenne on kuunteleva asenne ja se auttaa vuorovaikutustilanteissa niin muiden opettajien kuin oppilaiden kanssa. Nöyrä opettaja ei toistamiseen korosta omia taitojaan tai saavutuksiaan yrittäen loistaa yli muiden. Hän ei myöskään esiinny tietoisesti erehtymättömänä. Nöyrä opettaja tarkistaa äänensävyään, eikä käytä ivaa tai sarkasmia keskustellessaan oppilaiden kanssa. Nöyrä opettaja ei koskaan nöyryytä oppilaita sanoillaan, vaan osoittaa kunnioitusta ja ymmärrystä siitä, että oppilas on edelleen kehittyvä persoonallisuus. (Jantunen ym. 2013, 132,133.)

Vaatimattomuus, avoimuus, halu tutkia, ihmetellä ja oppia, on itsensä kasvattamisen lähtökohtia, toteaa Paalasmaa (2014, 122). Opettajan on osattava joskus vetäytyä sivummalle ja jakaa asiantuntijuutta oppilaiden kanssa, jotta heistä tulee aktiivisia oppijoita. Oppimistilanteita opettajalle tulee luokissa esimerkiksi silloin, kun ollaan tekemisissä tieto- ja viestintäteknologian kanssa. Silloin opettaja voi nöyrästi olla oppijana ja oppilas voi osoittaa osaamisensa. (Paalasmaa 2015,125,126.)

Toimivassa itsekasvatuksen kehitysmallissa määritellään itselle tavoitteita ja mietitään, miten ne parhaiten saavutetaan. Tällaista tavoitteellista toimintaa voi tehdä esimerkiksi työparin kanssa. Kokemusten jakaminen ja reflektointi kollegoiden kanssa on hyvä keino kehittyä omassa työssään. (Jantunen ym. 2013, 118.) Virallisia tavoitteita opettajan työlle asettaa opetussuunnitelma ja esimiehet työpaikalla (Jantunen ym. 2013, 120). Jantunen (2013, 158) on sitä mieltä, että opettajien täydennyskoulutuksille olisi tarvetta, sillä suurin osa suomalaisista opettajista nojaa kerran hankittuun pätevyYTEEN. Opettajat kyllä hakeutuvat lisäkoulutuksiin, mutta sellaisiin, joista he itse pitävät. Jantunen (2013, 158-159) pohtii myös, että jatkuvasti muuttuvassa yhteiskunnassa kaikissa ammateissa osaamista tarvitsee päivittää. Jantunen (2013, 158-159) ehdottaa, että olisi aika luopua vapaudesta kieltäytyä täydennyskoulutuksista.

5.2 Opettaja ohjaajana

Tämän hetken konstruktivistisessä kasvatusihanteessa painotetaan oppijan omaa tiedonrakentajan roolia. Oppimisen edellytyksenä on oppijan aktiivisen ajattelun

kehittyminen ja joskus se voi tapahtua oppijan oman toiminnan johdosta. Useimmiten kuitenkin tarvitaan ulkoista opetusta tai ohjausta, mikä antaa suuntaa ajattelulle ja ohjaa sitä tarkoituksenmukaisesti. Opettaja määrittelee millainen oppimisympäristö on ja hänen vastuullaan on oppimisympäristön organisointi ja opiskelijoiden ohjaaminen. (Lehtinen ym. 2007, 248-249.)

Mayerin 2004 kokoamasta oppimista ja ohjaamista käsittelevästä katsausartikkelista ilmenee, että opettajan suora ja strukturoitu opetus johti toisinaan jopa parempiin oppimistuloksiin, kuin opiskelijoiden oma spontaani oppiminen. Kyse onkin siitä, millä tavalla opettajan ohjaama opetustilanne on muotoiltu, millaista kieltä opettaja käyttää, millaisia havainnollistavia opetusta tukevia keinoja opetukseen sisältyy ja miten hyvin opettaja onnistuu herättämään opiskelijoissa aktiivista ajattelua. Esittävä opetus edellyttää, että opettaja tiedostaa opiskelijoiden aikaisemmat tiedot, joiden päälle opiskelijat pystyvät rakentamaan uutta tietoa. (Lehtinen ym. 2007, 250-251.)

Rinne (2004, 252) puhuu ohjaavasta opetuksesta myös tutorointina, mentorointina ja valmennuksena, jotka ilmenevät muun muassa opetuskeskusteluissa. Ohjaavan opetuskeskustelun tavoitteena on auttaa opiskelijaa suorittamaan tehtävä itse, mutta antaa apua ja tukea aina, kun opiskelija sitä tarvitsee. Tarkoitus on herättää opiskelijan mielenkiintoa, korostaa tehtävissä asioita, joita opiskelija ei välttämättä muuten huomaisi, antaa keinoja tavoitteiden saavuttamiseen ja auttaa kontrolloimaan turhautumista, mikä on aina välillä osa oppimisprosessia. (Rinne, Kivirauma & Lehtinen 2004, 252.) Paalasmaan (2014, 127) mukaan opettaja suunnittelee opetukselle raamit, kysyy oikeita kysymyksiä ja antaa opiskelijoille tilaa niin, että he voivat olla ja oivaltaa. Opiskelijoiden itsenäisyys ja omatoiminen tehtävien ratkaiseminen määrittelee sen, kuinka paljon opettajan ohjausta tarvitaan. Haasteena on ohjata opiskelijoita kunkin henkilökohtaisten tarpeiden ja taitojen mukaan. (Rinne ym. 2004, 252-253.)

Oppimisen rinnalle tarvitaan paljon muutakin, kuin kielen kautta oppimista. Opettajan tehtävä on ohjata opiskelijoita käyttämään erilaisia apukeinoja oppimisen tueksi, kuten piirtämään, harjoittelemaan toiminnan kautta ja käyttämään erilaisia välineitä tehtävien ratkaisemiseksi. (Lehtinen ym. 2007, 254.)

5.3 Opettaja kasvattajana

Opettajan kasvatustehtävä opetustyössä on suuri. Perheet ovat kokeneet paljon muodonmuutoksia, mikä näkyy esimerkiksi perinteisten ydinperheiden muuttumisena

yksinhuoltaja- ja uusperheiksi. Myös moniongelmaisten perheiden määrä on kasvussa. Opiskelijat tulevat hyvin erilaisista lähtökohdista, joten koulujen on tehtävä myös muutoksia, jotta ne pystyvät vastaamaan nuorten erilaisiin tarpeisiin. (Rinne ym. 2004, 84-85.)

Kasvatus, toisten ihmisten kohtaaminen, ymmärtäminen ja auttaminen ovat keskeinen osa opettajan työtä. Nuorten kanssa toimiessa kasvatukseen kuuluu erityisesti tunnekuuhujen ymmärtäminen. Opettajan luontainen kiinnostus kasvuja kehitystä kohtaan ovat edellytys sille, että opettaja voi vaikuttaa nuorten elämään merkityksellisesti. Opettajan ammatissa keskeisimpänä työvälineenä on oma persoonallisuus. Kyky empatiaan on kasvatustehtävässä tärkeä ja yksi arvokkaimmista opettajan persoonallisista ominaisuuksista. Sen avulla opettaja ymmärtää opiskelijoiden henkilökohtaisia tarpeita ja on kykenevä mukailemaan ja toimimaan niiden vaatimalla tavalla. (Uusikylä & Atjonen 2007, 214-215.)

Opettaja ei ole kasvattaja, jollei hän toimi turvallisena aikuisena kasvatustilanteessa. Uusikylän vuonna 2007 kirjoittamassa kirjassa puhutaan opettajan pyyteettömästä, pedagogisesta rakkaudesta. Se tarkoittaa tahtoa toimia kaikkien opiskelijoiden parhaaksi, myös niiden, joiden kanssa henkilökohtaisesti ajatusmaailmat eivät kohtaa. Tällaisella rakkaudella on merkitystä kasvatukseen ja opetuksen onnistumisessa. Opettaja, joka tuntee vahvuutensa ja heikkoutensa, osaa suunnata energiansa vahvuksiensa käyttämiseen. Ymmärrys ja tunnustus siitä, että on keskeneräinen, tekee opettajasta vahvemman. (Uusikylä ym. 2007, 215.) Uusikylä (2007, 215) tiivistää, että liian varma ja vahva opettaja ei anna tilaa lähellään toisille ihmisille.

5.4 Opettajan vapaus ja vastuu

Laki määrittelee opetuksen järjestäjän velvollisuudesta taata kaikille koulussa oleville turvallinen opiskeluympäristö. Tämä sisältää turvallisten työtapojen ja työskentelyvälineiden lisäksi sen, että estetään koulukiusaaminen ja väkivalta. Lain mukaan opiskelijan velvollisuuksiin kuuluu osallistua opetukseen ja käyttäytyä asiallisesti. (Poutala 2010, 44.)

Työskentely pienessä luokkaympäristössä noin 20-30 hengen ryhmissä voi aiheuttaa paineita ja turhautumisia, jotka saattavat johtaa opiskelijan häiriökäyttäytymiseen. Tällaisissa tilanteissa nuori tarvitsee opettajan ohjausta käytöksen parantamiseen. (Jones ym. 2010, 295.) Koulun ojentamiskeinot rajoittuvat vain lainsäädännössä mainittuihin keinoihin (Poutala 2010, 45). Opiskelija, joka häiritsee opetusta, käyttäytyy väkivaltaisesti, uhkaavasti tai vaarantaa toisen henkeä tai terveyttä, voidaan jäljellä olevan tunnin ajaksi määrätä poistumaan luokahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan (Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta 1998/630, 35 §). Poutala (2010, 45) selittää asiaa niin, että jos opiskelija

esimerkiksi roskaa kouluympäristöä ja vaikka olisikin kasvatuksen kannalta puolustettava kurinpitomenetelmä laittaa hänet siivoamaan koulun ympäristöä, tämä ei ole lain puitteissa sallittua.

Huonosti käyttäytyvää opiskelijaa ei myöskään rangaistuksena saa jättää pois kouluretkeltä (Poutala 2010, 45). Poutala (2010, 45) kuitenkin selkeyttää asiaa mainitsemalla, että kouluretken turvallisuuden vaarantaminen on ollut oikeuden päätöksellä peruste opiskelijan osallistumisen eväämiseen. Opettajalla on suuri vastuu huolehtia turvallisuudesta ja opettaja on viime kädessä vastuussa, mikäli luokassa tapahtuu onnettomuuksia. Myöskään etukäteen annetut ohjeet eivät poista opettajan vastuuta oikeuden edessä. (Poutala 2010,43.) Opettaja voi tehokkaammin vaikuttaa opiskelijoiden uusien taitojen hankkimiseen ja osoittaa vastuullista käytöstä, kun kaikki tietävät oman vastualueensa ja toimivat yhteistoiminnassa. Häiriökäyttäytymiseen puuttumisessa tulee huomioida opiskelijan arvokkuuden säilyttäminen ja uusien taitojen opettaminen. (Jones ym. 2010, 295.)

Lisäksi opettajan on tärkeä muistaa periaate, että henkilöä ei tuomita, vaikka teon voisikin tuomita. Opettajan tulisi aina osoittaa luottamusta siihen, että kasvatettava voi oppia ja hänet voidaan ohjata paremmalle polulle. (Jantunen ym. 2013, 115.) Opettaja ja kasvattaja joutuvat asettamaan rajoja, mutta tausta-ajatuksena tulisi olla ihmisarvoon liittyvä vapauden kunnioitus (Paalasmaa 2014, 172). Jarno Paalasmaa (2014, 127) on sitä mieltä, että opiskelijoilta puuttuu motivaatiota ja häiriökäyttäytyminen on lisääntymässä. Sääntöjen tiukentaminen ei ole vastaus ongelmiin, vaan elämälähtöinen koulu ja mielekkyyden kokemuksen vahvistaminen koulussa. Myös Jones (2010, 296) on sitä mieltä, että opettaja turvautuu liian usein autoritäärisiin malleihin, jotka olivat vallalla kauan sitten. Sääntöjä ja rangaistuksia korostava puuttuminen johtaa hänen mukaansa usein vihamielisyyteen, koston tunteisiin ja lisääntyneeseen aggressiiviseen käytökseen. (Jones ym. 2010, 295.)

Kun opettaja kohtaa pulmallisia vuorovaikutustilanteita, on hänen hyvä ottaa etäisyyttä omiin tunteisiinsa, sillä hän työskentelee ammatillisessa tehtävässä. On muistettava, että opiskelija harjoittelee koulussa elämää ja toisten kanssa toimimista. (Jantunen ym. 2013, 114.) Opettajan on samalla kuitenkin oltava vastuussa luokan turvallisuudesta, joten hänen on kyettävä napakasti ottamaan kontrolli. Luokassa saattaa tulla tilanteita, joissa opiskelijoiden on toteltava annettuja ohjeita. Tavoitteellisessa toiminnassa jonkun on aina otettava johto. (Jantunen ym. 2013, 149.)

6 Opetus elämälähtöisessä koulussa

Elämälähtöisen koulun perustana on humanistiset aatteet eli empatia, vapaus ja sivistys. Se huomioi ensisijaisesti elämän edellytykset. Perustana on luoda ihmiskunnalle niin sanottu selviytymistrategia, mikä pitää ensisijaisena hyvinvoinnin ehtona luonnon hyvinvointia ja ilmastonmuutoksen hillitsemistä sekä ihmisoikeuksia ennen jatkuvaa talouskasvua. Luontoarvo ja ihmisarvo tulevat aina ennen rahaa. (Paalasmaa 2014, 53.) Elämälähtöinen ajattelu korostaa sitä, että muuttamalla kasvatusta ja koulutusjärjestelmää pystytään muuttamaan myös yhteiskuntaa, eikä toisinpäin, kuten 2000-luvulla vallalla ollut uusliberalistinen talouslähtöinen ajattelu korosti (Paalasmaa 2014, 184).

Sivistys on tapa ja asenne, jolla suhtaudutaan muihin ihmisiin, luontoon ja maailmaan. Elämälähtöisessä koulussa se sitoutetaan jokaisen oppiaineen ja koulussa tapahtuvan vuorovaikutuksen yhteyteen. (Paalasmaa 2014, 53-54.) Ammatillisessa koulutuksessa käytöstapoja ja toisten kunnioittamista opetetaan jokaisella oppitunnilla ja myös kouluruokailun yhteydessä. Pienillä teoilla ja kommentteilla pystytään vaikuttamaan koulun ilmapiiriin ja tehdä koulusta mielekkäämpi paikka. Sivistyksellä pyritään opettamaan muiden kunnioittamista, joka ehkäisee kiusaamista, itsekeskeisyyttä ja muita sosiaalisia ongelmia, joita nykyajan koulumaailmassa esiintyy paljon (Paalasmaa 2014, 56).

Elämälähtöisen koulun yhteydessä puhutaan aina ihmislähtöisyydestä sekä vapauden ja pakon tasapainosta koulukasvatuksessa. Sivistysprosessi eli vapaan eettisen ihmisen kehittyminen edellyttää sopivasti rajoja etenkin pienillä lapsilla, mutta riittävästi tilaa vapaalle itsekasvatukselle. (Paalasmaa 2014, 185-186, 190.) Ammattikoulussa opiskelijoille rajojen asettamisessa ja vapauksien antamisessa tasapaino on tärkeää, jotta opiskelumotivaatio pysyy hyvänä ja opiskelu mielekkäänä.

6.1 Vuorovaikutus opetuksessa

Työelämässä työskennellään yhä enemmän tiimeissä ja ryhmissä, missä osaaminen perustuu verkostojen tiimityöskentelyyn, yhteistoiminnallisuuteen ja sosiaaliseen ajatteluun sekä kyvykkyytteen toimia yhdessä. Jo opiskeluvaiheessa on tärkeää oppia yhdessä ajattelemista ja tekemistä. Professori Järvilehdon mukaan koulu voisi olla yhteisöllisempi, jos opettaja ja opiskelija työskentelisivät yhdessä, eikä vastakkainasettelua opettajien ja oppilaiden välillä olisi. Hän toteaa, että koulun tärkein tavoite voisi olla koulun kehittäminen yhteisöksi, jossa nykyistä paremmin opitaan yhteistyötä ja kanssakäymistä muiden kanssa sekä opitaan yhdessä tekemällä. Kaikkien opiskelijoiden tulisi tottua työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa,

sillä ei työelämässäkään voi toimia vain parhaiden ystävien tai samanhenkisten ihmisten kanssa. (Helander 2009, 24-25, 42-43.) Hiusalalla opettajan on hyvä sekoittaa luokan ryhmiä ja erottaa kaveruksia toisistaan, kun esimerkiksi työskennellään pareittain. Näin kaikki ryhmään kuuluvat opiskelijat oppivat tuntemaan toisensa paremmin ja työskentelemään erilaisten ja eritaustaisten luokkatovereiden kanssa.

Aivot ja mieli ovat sosiaalinen kokonaisuus, minkä vuoksi oppimista tapahtuu Helanderin (2009, 44) mukaan parhaiten silloin, kun opiskelijat toimivat yhdessä muiden kanssa, kokevat kuuluvansa johonkin, tuntevat arvostusta ja kuulluksi tulemistä. Kun ollaan tiiviisti vuorovaikutuksessa toisten kanssa, tunnetaan luottamusta ja turvaa, jolloin omat osaamattomuuden osa-alueet ja kehityskohteet uskalletaan helpommin paljastaa (Helander 2009, 44). Elämälähtöisyys opetuksessa toteutuu niin vanhemmilla lapsilla, kuin nuorilla erityisesti vuorovaikutteisuuden lisäämisellä (Paalasmaa 2014, 185-186, 190).

6.1.1 Dialoginen opetus

Dialogiksi kutsutaan kahden tai useamman hengen kommunikatiivista vuorovaikutusta, jossa päämääränä on edistää yhteistä ymmärrystä. Tavoitteena dialogioppimisessa on oppia omasta ja muiden tavasta ajatella sekä aidosti ymmärtää toisen ihmisen ajatuksia (Repo-Kaarento 2007, 111; Helander 2009, 43.) Toisen kuunteleminen, kunnioittaminen ja odottaminen sekä kyky puhua suoraan ovat liike-elämän dialogista vuorovaikutusta kehittäneen Isaacsin mukaan dialogin tärkeimmät toimintatavat (Repo-Kaarento 2007, 111). Helanderin (2009, 45-48) mukaan toimintatapoihin kuuluu edellä mainittujen lisäksi myös toisista välittäminen, minäkeskeisyydestä luopuminen ja kannustaminen.

Aloittavan opettajan on hyvä suunnitella tunnit huolellisesti etukäteen, jotta hän pystyisi parhaiten olemaan läsnä opetuksessa ja kuuntelemaan opiskelijoita. Suunnitelmista täytyy kuitenkin pystyä joustamaan ja muuttaa niitä tilanteen mukaan, jos ryhmä sitä vaatii. Dialogisessa opetuksessa opettaja osoittaa kunnioituksensa opiskelijoille olemalla paikalla täsmällisesti, paneutumalla opiskelijoiden töihin huolellisesti ja antamalla niistä ohjaavaa ja rakentavaa palautetta. Opettaja malttaa odottaa vastausta ja pyrkii muotoilemaan kysymyksen uudelleen, jos opiskelija ei ensimmäisellä kerralla pääse mukaan keskusteluun. Dialogisessa opetuksessa opettaja pitää lyhyet puheenvuorot ja taukoja luentojen välissä antaen opiskelijoille mahdollisuuden miettiä ja esittää kysymyksiä sekä tunteen, että myös heidän näkökulmiaan arvostetaan. (Repo-Kaarento 2007, 119-120.) Hyvä kysymys opettaa ajattelemaan ja kannustaa omakohtaiseen pohdintaan. Huomiona sanottakoon, että dialogi ei ole kuulustelu edellisen päivän opetuksesta, vaan avoimien kysymyksiä esittämistä uusien asioiden oppimiseksi ja oivaltamiseksi. (Paalasmaa 2014, 85-86.)

Ryhmädynamiikalla on merkitystä dialogisen opetuksen onnistumisessa. Opettaja voi edesauttaa opiskelijoiden keskinäistä kommunikaatiota esimerkiksi pyytämällä opiskelijoita toistamaan kommenttinsa ääneen lujempaa niin, että asia kertaantuu ja jokainen ryhmän jäsen varmasti kuulee sen. Pienessä ryhmässä dialoginen opetus onnistuu helpommin, kuin suuressa ryhmässä, jossa vaaditaan jämsämpiä otetta ja ohjausta niin, että kaikki saadaan osallistumaan dialogiin. Opiskelijat eivät välttämättä ymmärrä eivätkä arvosta dialogia oppimisvälineenä ja heistä saattaa tuntua, ettei heille ole varsinaisesti opetettu mitään. Sen vuoksi dialogisen opetuksen lomaan on hyvä suunnitella osioita, joissa havainnollistetaan opittuja asioita ja osoitetaan, millä tavalla on opittu. (Repo-Kaarento 2007, 119-121.)

Kun vuorovaikutuksellisia menetelmiä käytetään heti opintojen alussa, omaksuvat opiskelijat helpommin yhteisöllisen toiminnan normaaliksi, luonnolliseksi tavaksi opiskella. Vertaisoppijat alkavat luonnollisesti toimia ryhmässä toinen toistensa ohjaajina. (Helander 2009, 49.) Ammattikoulussa vertaisoppiminen on tehokas keino auttaa niitä, joilla on paljon poissaoloja. Kun opettaja ohjaa paljon poissa olleen opiskelijan työskentelemään toisen opiskelijan kanssa, joka on ollut aktiivisesti läsnä opetuksessa ja oppinut asiat, vertaisoppimista tapahtuu. Opettaja helpottaa näin omaa opetustaakkaansa. Oppimista tapahtuu molemmin puolin, sekä poissaolijan kohdalla, mutta myös aktiivisen opiskelijan kohdalla, joka syventää omaa oppimistaan avustamalla toista.

Monipuoliseen opetukseen ei pelkästään kuulu vuorovaikutuksellinen dialoginen opetus, vaan toisinaan saattaa olla hyvä tuoda luokkaan niin sanottu epämuodikas opettajakeskeinen opetus, sillä opettaja voi innostaa ja herätellä ajatuksia omalla tarinankerronnallaan. Opettajan puhetta pitäisi kuitenkin olla totuttua vähemmän, jotta opiskelijat voivat itse ottaa vastuuta opiskelustaan ja omaksua aktiivisen oppijan roolin. (Paalasmaa 2014, 126.) Paalasmaa (2014, 165) on sitä mieltä, että erilaiset osallistavat ja vuorovaikutteiset opetusmenetelmät ratkaisevat ison osan oppimisympäristöissä ilmenevistä motivaatio- ja työrauhaongelmista.

6.1.2 Ryhmädynamiikka

Aloittava ryhmä on usein arka ja hämmentynyt ja kaikilla on odotuksia sekä ennakkokäsityksiä siitä, mitä heiltä odotetaan. Ryhmäyttäminen erilaisin harjoituksin on tärkeää, jotta ryhmän jäsenet rentoutuvat, ryhmä lämpenee ja yhdessä oppiminen kohti yhteistä päämäärää voi alkaa. Opettaja voi edesauttaa opiskelijoita vertaistuen avulla oppimiseen teettämällä erilaisia parikeskusteluita ja -harjoituksia, joiden avulla yksilöt tulevat tutuiksi keskenään ja liittyvät osaksi ryhmää. (Repo-Kaarento 2007, 70-71.) Repo-Kaarento (2007, 57) puhuu

ryhmän kahdesta päätavoitteesta, tunneprosessista ja tehtäväprosessista. Koulussa opiskeluryhmän tehtävätavoitteena on ryhmän jäsenten oppimisen edistäminen, mutta yhtä tärkeä on tunnetavoitteena oleva kiinteän, oppimista tukevan ryhmän muodostuminen, joka tukee jokaisen yksilön identiteettiä. Hyvä ryhmä edistää sekä yksilön että ryhmän oppimista. (Repo-Kaarento 2007, 57.)

Tutkimukset osoittavat, että opiskelijat oppivat tehokkaammin ja käyttäytyvät vastuullisemmin kouluympäristöissä, jossa he kokevat olevansa tunnettuja, arvostettuja ja turvassa. Lämmin ja huolehtiva yhteisö on tärkeä voima myös rasismia, kiusaamista ja luokittelua vastaan. Turvallisessa, perheenomaisessa ympäristössä opiskelija oppii kärsivällisyyttä, myötätuntoa ja erilaisten ihmisten kunnioittamista. Työelämässä on myös vaatimuksena kyky toimia tehokkaasti ryhmäasetelmissä. Koulusta löytyvät ystävyysuhteet voivat auttaa nuorta tasapainottamaan kotona olevia stressaavia tilanteita ja näin myös syrjäytyvät nuoret voivat helpommin tulla hyväksytyiksi ja menestyksekkäiksi. Tämä osaltaan auttaa vähentämään häiritsevää käyttäytymistä luokissa. (Jones ym. 2010, 100-105.)

Pedagogiikkaan liittyvästä kirjallisuudesta löytyy runsaasti esimerkkejä erilaisista ryhmäytystehtävistä. Ryhmäyttäminen on tärkeää etenkin kouluvuoden alussa, mutta siihen on tärkeä palata läpi lukuvuoden. (Jones ym. 2010, 119.) Opettaja voi myötävaikuttaa tutustumiseen antamalla vuorovaikutteisia tutustumistehtäviä ryhmän muodostumisvaiheessa sekä myöhemmin. Tutustumisharjoitusten lisäksi ryhmän muodostumista edistää yhteisistä aikatauluista kiinni pitäminen ja yhteiset pelisäännöt. Myös yhteinen toiminnan arviointi ja mahdollisuus kertoa oma mielipiteensä kiinteyttää ryhmää. (Repo-Kaarento 2007, 70-75, 57.) Opiskelijat ovat onnellisempia ja tuotteliaampia, kun he kokevat olevansa hyväksytyjä ja kunnioitettuja sekä kokevat yhteenkuuluvuuden tunnetta muiden ryhmän jäsenten kanssa (Jones ym. 2010, 119).

6.1.3 Opettajien yhteistyö

Opintokokonaisuuksia voi monipuolistaa opettajien yhteistyön avulla. Kaksi tai useampi opettaja voi yhdessä suunnitella ja toteuttaa opintokokonaisuuksia, kuten yhden oppitunnin, pidemmän projektityön tai jopa kokonaisen lukukauden kestävän opintokokonaisuuden. (Jääskelä, Klemola, Lerkkanen, Poikkeus, Rasku-Puttonen & Eteläpelto 2013, 148.) Opettajien yhteistyötä voidaan soveltaa monenlaisiin tilanteisiin. Monesti samassa koulussa on toisia samoja opintokokonaisuuksia opettavia opettajia. Myös ympäri Suomea samaa aihetta opettavat voivat jakaa foorumeissa opetusmateriaalia, ajatuksia ja kokemuksia hyväksi koetuista käytänteistä, joita toiset samaa aihetta opettavat opettajat voivat hyödyntää.

Opettajien yhteistyö osallistaa ja antaa uusia ideoita sekä näkökulmia lopputuloksena perusteellisesti hiottu kokonaisuus. (Jääskelä ym. 2013, 148, 152.)

Samanaikaisopettajuutta voidaan myös käyttää työyhteisössä. Samanaikaisopettajuus mahdollistaa joustavat opetusjärjestelyt toisen opettajakollegan tai erityisopettajan kanssa. Se tukee oppimista, sillä se avaa uusia näkökulmia opettajille, jakaa asiantuntijuutta ja antaa laaja-alaisen tuen opiskelijoille. Näin pystytään tukemaan niitä, jotka sitä tarvitsevat sosiaalisessa sopeutumisessa luokkayhteisöön sekä varhaisessa vaiheessa huomaamaan ne, jotka tarvitsevat erityistä tukea oppimiseen. (Jääskelä ym. 2013, 159,162-164.)

Samanaikaisopettajuudessa on mahdollisuus erilaisiin työskentelytapoihin ja rooleihin. Helpoimmassa tavassa eli vuorottelevassa samanaikaisopettajuudessa toinen opettaja on vetovastuussa ja toinen tarkkailee ja avustaa, kunnes roolit vaihtuvat vastavuoroisesti. Eräs muoto on opettaa sisältöjä erilaisille ryhmille. Muun muassa jaetuille ryhmille opetetaan sama sisältö samanaikaisesti eri opettajan toimesta. Ryhmäjakoja voidaan vaihdella joustavasti, kuten eriyttävässä opetuksessa esimerkiksi suur- ja pienryhmiin opiskelijoiden oppimisvaiheiden mukaan. Joustavassa ryhmittelyssä opiskelijat jaetaan opettajien kesken vaihdellen, jossa jotkut ryhmät voivat toimia myös itsenäisesti. Pistetyöskentelyssä opetussisällöt jaetaan opettajien kesken ja opetetaan luokkaan sijoitetuissa työpisteissä. Tiimiopettaminen on samanaikaisopettajuuden vaativin työskentelymuoto, sillä opetustapahtuman aikana opettajat ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa, missä toinen voi keskeyttää ja esittää kysymyksiä tai mallintaa toisen esitystä. (Jääskelä ym. 2013, 163.)

Opettajien yhteisessä opetuksen toteutumisessa voi ilmetä myös vastoinkäymisiä. Yhteistyö saattaa tarkoittaa oman mukavuusalueen ylittämistä. Myös eri persoonallisuuksien kanssa työskentely voi olla haasteellista. Toimiva yhteistyö vaatii toisen kunnioittamista, halua kuunnella ja tarpeen tullen halua joustaa omista periaatteista ja mielipiteistä. Samanaikaisopettajuudessa tarvitaan ymmärrystä siitä, että uuden oppimiseen kuuluu myös virheet ja niiden kautta oppiminen. (Jääskelä ym. 2013, 149.) Jääskelä (2013, 166) kiteyttää samanaikaisopettajuuden tärkeimmiksi peruspilareiksi tiedonsiirron, kokemusten sanallistamisen, kriittisen toiminnan reflektion ja tulevan toiminnan yhteissuunnittelun. Oikein toteutettuna samanaikaisopettajuus on voimavara, joka tukee opiskelijoiden oppimisen lisäksi myös opettajia itseään. Se lisää opettajan työskentelymotivaatiota, työssä jaksamista ja elinikäistä oppimista. (Jääskelä ym. 2013, 167.)

6.2 Motivoivat opetusmenetelmät

Kouluttajina ja opettajina on ensiarvoista ymmärtää, että opiskelijoiden tunteet ja käsitykset ovat tärkeitä ja vaikuttavat opiskelijoiden koulumotivaatioon ja suoriutuksiin. (Jones ym. 2010, 67.) Heikon opiskelumotivaation yksi tavallisimmista syistä on henkilökohtaiset negatiiviset kokemukset opiskelusta. Uuden oppimiskäsityksen mukainen itseohjautuva oppiminen antaa opiskelijalle mahdollisuuden ohjata ja säädellä omaa oppimistaan, mikä on itsessään motivoivaa. Se tuo kuitenkin samalla paljon vastuuta omasta oppimisesta. (Kauppila 2003, 49, 82.)

Opettaja voi vaikuttaa oppituntien suunnittelussa opiskelun mielekkyyteen ja sitä kautta opiskelijoiden motivaatioon. Itseohjautuvaa oppimista voi tukea erilaisilla opetusmenetelmillä, kuten pari- ja ryhmätyöskentelyllä, projektitoilla ja teettämällä itsenäisiä oppimistehtäviä. (Kauppila 2003, 83). Hiusalan opetuksessa opiskelijat voi ohjata etsimään tietoa pareina tai ryhmissä esimerkiksi permanentin työjärjestyksestä ennen, kuin opettajajohtoisesti aloitetaan varsinainen teorian opetus. Näin opiskelijat tutustuvat aiheeseen ja oppivat tiedonetsinnässä enemmän, kuin mitä he oppivat opettajaa kuunnellessaan. Tällaiset opetusmenetelmät osallistavat opiskelijoita ja antavat enemmän vapautta opiskelijalle itselleen, mikä auttaa pääsemään parempiin oppimistuloksiin. Myös taideaineiden ja taiteellisuuden tuominen mukaan opetukseen lisää opiskelijoiden omaa osallisuutta lisäten samalla intoa ja motivaatiota (Paalasmaa 2014, 103).

Perinteisen opetustavan mukaan ensin katsotaan teoria opettajan johdolla, minkä jälkeen siirrytään käytännön esimerkkeihin. Elämälähtöisen pedagogiikan aktivoiva opetus lähtee havainnoinnista, pohdiskelusta ja käytännön esimerkeistä, jotka eivät perustu oppikirjoihin tai tietokoneen ruutuun. Käytännön esimerkistä tehtyjen havaintojen pohjalta opiskelijoilla usein herää kysymyksiä aiheesta, joihin voidaan yhdessä etsiä vastauksia. (Paalasmaa 2014, 109.) Sekä mielekkyyden kokemusten parantamiseksi että motivaation lisäämiseksi Paalasmaan (2014, 111) mukaan kouluissa tulisi tehdä yhä enemmän oikeita asioita ja yhdistää opetusta oikeaan elämään.

Opettajalla itsellään on suuri vaikutus opiskelijan motivaatioon ja opettajan tulisikin miettiä, minkä vuoksi tekee opetustyötä. Onko motiivi palkka tai jokin muu päämäärä, kuten halu välittää tietoa eteenpäin. Opettajalla tulisi olla vahva kiinnostus yleisesti kaikkeen ja opettajan tehtävä on toimia innostajana. Jos ei itse innostu ja aidosti kiinnostu aiheesta, on vaikea motivoida muita. Huumorilla on myös motivaatiota, oppimisen iloa ja kouluviihtyvyyttä lisäävä vaikutus ja sitä tulisi käyttää aina kun voi, mutta varottava opiskelijoiden nolaamista. Positiivinen asenne, aidot ja rehelliset kommentit ovat erittäin tärkeitä, eikä tarpeeksi voi painottaa kannustamisen, kehumisen ja kiittämisen merkitystä. (Paalasmaa 2014, 118-119.)

Rakentavan palautteen antaminen sekä epäonnistumisten ja tiettyihin ratkaisuihin päätyminen perusteleminen tukevat oppimista ja motivaatiota (Lonka 2014, 188). Arvioinnissa voitaisiin yksipuolisen, opiskelijoiden keskinäistä vertailua lisäävän numeroarvioinnin sijaan käyttää esimerkiksi opiskelijan itsearviointia, vertaisarviointeja, arviointikeskusteluita ja kirjoitelmia tai portfolioita osaamisen mittarina. Numeroarviointi ei kerro mistä numero on tullut tai mitä pitäisi tehdä. (Paalasmaa 2014, 142-143.) Keskustelevan palautteen kautta voidaan yhdessä miettiä, miten oikeaan ratkaisuun päädytään, eikä opiskelijalle jää arvoitukseksi arvioinnin perustelut (Lonka 2014, 188).

Motivaation osuus oppimisprosessissa on suuri, sillä se ohjaa koko yksilön toimintaa ja käyttäytymistä. Motivaatio ja kiinnostus kulkevat aina käsi kädessä ja ne säätelevät halua ponnistella tehtäväsuorituksen aikana. Opiskelijoiden kiinnostus opiskeluun täytyy lähteä sisäisestä motivaatiosta. Motivaatio liitetään myös tunteisiin, jotka ohjaavat lähestymään mielihyvää tuottavia asioita ja välttämään kokemuksia, jotka herättävät negatiivisia tunteita (Lehtinen ym. 2007, 177-179). Koulun haasteena onkin miettiä, miten se pystyisi tarjoamaan opiskelijoille enemmän iloisia ja positiivisia kokemuksia sekä mielleyhtymiä. (Paalasmaa 2014,19).

6.3 Oppimisympäristöt

Pedagogisten ideoiden ja oppimisympäristöjen muuttuessa oppimisympäristöjen monimuotoisuus, työssäoppiminen, verkko-oppiminen ja kansainväliset ympäristöt tarjoavat uusia mahdollisuuksia opettajille ja opiskelijoille (Aaltonen 2013, 5). Oppimista voi tapahtua melkein missä vaan. Koulusta tulee oppimisympäristö, koska siellä syntyy sosiaalisia ryhmiä. (Paalasmaa 2014, 145.) Sosiaalisissa tilanteissa, kuten keskusteluissa ja ryhmätoiminnassa opiskelija voi reflektoida omaa oppimistaan ja ajatteluprosessiaan yhdessä muiden kanssa (Rauste-Von Wright ym. 2003, 171). Oppimista tapahtuu myös koulun ulkopuolella kaverien kautta, harrastuksissa, kerhoissa, internetissä, sosiaalisessa mediassa ja muissa medioissa (Paalasmaa 2014, 145).

Oppimisympäristön ilmapiiri vaikuttaa suuresti siihen, mitä opiskelija oppii.

Oppimisympäristön tulee olla riittävän turvallinen, jotta opiskelija voi ottaa riskejä ja kyseenalaistaa omaa ja toisten ajattelua sekä esittää vaikeita miksi-kysymyksiä. (Rauste Von wright ym. 2003, 65.) Turvallinen, kiireetön ja rauhallinen opetustilanne auttaa opiskelijoita keskittymään olennaiseen (Helander 2009, 66). Kiireetön ja rauhallinen oppimisympäristö edistää myös luovuutta. Oppimisympäristö voi olla sekä esteettisesti että älyllisesti stimuloiva ja opetuksen pitää luontevasti olla yhteydessä opiskelijoiden jokapäiväiseen elämään.

Kestävästä kehityksestä on helpompaa oppia itse luonnossa, missä opiskelija voi ymmärtää luonnon arvokkuuden ja nähdä omin silmin, miten saastuminen vaikuttaa elinympäristöömme. Oppimistapahtuman voi siksi viedä koulun seinien ulkopuolelle. (Paalasmaa 2014, 148-149.) Hiusalalla opiskelijat hyötyvät suuresti, jos he pääsevät esimerkiksi tukkuliikkeiden tarjoamiin koulutuksiin tai yritysvierailulle kauneudenhoitoalan yrityksen tehtaaseen, jossa he näkevät, miten hiustenmuotoilutuotteita valmistetaan.

6.3.1 Luovuus ja innovaatiot

Koulun elämälähtöisyyttä voi vahvistaa laajentamalla oppimisympäristöjä, mutta myös lisäämällä vuorovaikutusta ja taideaineita opetukseen (Paalasmaa 2014, 189-170). Taideaineiden määrää on vähennetty kouluissa, mutta yhteiskunta ja työelämä odottavat yksilöiltä kuitenkin paljon uusia ja innovatiivisia ideoita ja taitoja. Koululla on suuri vastuu siitä, tukahduttaako se yksilön luovuuden tai edesauttaa sen kehittymisessä. (Uusikylä ym. 2007, 99.)

Opiskelijoiden osallisuus, into, hyvinvointi ja motivaatio kasvavat, kun taide tuodaan mukaan oppimisprosessiin. Koulun tulisi synnyttää opiskelijassa kiinnostus taiteisiin ja kulttuuriin näin rakentaen humaania ihmisyyttä. Taide on tunne-elämän kehittäjä, joka vahvistaa mielikuvitusta. Taide auttaa myös luomaan sosiaalisten taitojen lisäksi pohjan itsenäiselle ajattelulle ja itsetuntemukselle. Opettajankin tulisi olla luova opetustaiteilija niin, että koko opetustapahtuma tulisi luovaksi ja taiteelliseksi. (Paalasmaa 2014, 101-103.)

Luovuutta voidaan tukea korostamalla yksilön ainutlaatuisuutta, rohkaisemalla opiskelijoita opetuksen suunnitteluun yhdessä opettajan kanssa ja osoittamalla, että opettajakin on erehtyväinen. Luokassa mukava ja avoin ilmapiiri tekevät siitä oppimisympäristön, jonne jokaisen opiskelijan on helppo tulla. (Uusikylä ym. 2007, 136-137.) Luovuudessa ei ole oleellista se, kuka on luova, vaan missä ympäristöissä luovuus kukoistaa. Mitä enemmän annetaan tilaa yksilön omalle luovuudelle ja ideoille, sitä paremmin myös itseohjautuva oppiminen toteutuu. (Paalasmaa 2014, 145, 150-151.)

Paalasmaan (2014, 131-132) mukaan aito luovuus, toiminnallisuus sekä etsivä ja avoin pedagogiikka kärsii silloin, kun edetään ainoastaan oppikirjamateriaalien mukaan. Kun opettaja itse käyttää luovuutta ja suunnittelee sekä valmistelee omat tuntinsa itse, saa hän myös opettamaansa aiheeseen tutkimuksellisen otteen. Lisäksi kun opiskelijat itse tekevät opetusmateriaalia, päästään opettajan ja opiskelijoiden yhdessä oppimiseen ja irtiottoon valmiista opetusmateriaalista. Tämä oppikirjaton suuntaus on tyypillistä esimerkiksi steiner-, montessori- ja freinetpedagogiikassa. Itse tuotetun opetusmateriaalin myötä opiskelija saa

omakohtaisen kokemuksen käsiteltyihin asioihin. (Paalasmaa 2014, 131-132.) Stadin ammattiopistossa ei hiusalalan opetuksessa vaadita opiskelijoilta hiusalalan liittyvien kirjojen hankkimista. Sen vuoksi opiskelija voi kerätä omaan kansioon tai portfolioon opiskeluaikana sellaista materiaalia, joista on hyötyä valmistumisen jälkeen liike-elämässä, kuten itse löydettyä tietoa hiusten esipigmentoinnista tai koulutuksista kuultuja värjäysreseptejä. Portfolioon on tärkeää tallentaa myös kuvamateriaalia, kuten kuvia kampauksista, joita opiskelija on koulun aikana tehnyt sekä piirroksia, asioita ja värejä, joista opiskelija on saanut inspiraation hiustenlaittoon.

Luovuus edistää vuorovaikutustaitoja ja yhteistyötä. Suorituskorostuneessa ja arviointikeskeisessä yhteiskunnassa koulujen ja opiskelijoiden välinen vertailu on liian suuressa osassa. Se saa helposti ajattelemaan pelkästään kilpailua asioiden oppimisen sijaan ja saattaa kukistaa luovuuden. Jatkuvassa vertailussa opiskelijoiden voi olla vaikea oppia arvostamaan keskenäistä yhteistyötä, mikä kuitenkin on tärkeä osa oppimista. (Lonka 2014, 204.) Paalasmaa (2014, 143) toteaa, että luovuuden tappaa kiire ja kilpailumentaliteetti niin koulussa kuin kotona.

6.3.2 Digitalisaatio ja sosiaalinen media

Elämme tieto- ja mediayhteiskunnassa, jossa teknologia ja sosiaalinen media on vallannut suuren osan nuorten maailmaa. Paalasmaa (2014, 95-100) toteaa, että on haasteellista tietää, mihin pitäisi vetää raja, sillä koulun pitäisi tarjota lapsille tasapainoa sähköiselle koneajalle, inhimillistä kohtaamista ja aikuisen läsnäoloa. Koulut eivät voi eristäytyä ja täysin kieltää mediayhteiskunnan toimintakulttuuria, jossa eletään. Tieto- ja viestintäteknologiaa voi käyttää kouluissa perusteltuna välineenä muiden joukossa ja tällaisten välineiden viisas käyttö lisää opetuksen monipuolisuutta. Sen ei kuitenkaan tulisi olla mittari siitä, kuinka edistyskenninen koulu on. Kyse tulisi olla välineen käytön oppimisessa, medialuku- ja mediakielitaidon oppimisessa osallistavasta toimintakulttuurista, jossa opiskelija itse on osallisena tiedon ja oppimateriaalien tuottamisessa. Teknologian käyttö viihdykkeenä tai sijaisena ei edistä opiskelijan aktivoimista oppimaan. Paalasmaan mukaan koulun ensisijainen tavoite tulisi olla inhimillisessä vuorovaikutuksessa ja kasvatuksen etiikassa. (Paalasmaa 2014, 95-100.)

Toisaalta Aaltonen (2013, 164, 178) on sitä mieltä, että sosiaalinen media on tullut laajaan käyttöön yhteiskunnassa, mutta koulutuksen saralla taitoja ei ole omaksuttu yhtä nopeasti. Monet toiminnot ovat viime vuosina siirtyneet kasvokkaisesta vuorovaikutuksesta internetiin. Työnantajatkin ovat alkaneet etsiä uudenlaisia sosiaaliseen mediaan liittyviä taitoja, kuten

asiantuntijuutta, luovuutta, tiederajoja ylittävää ajattelutapaa ja tiimipohjaisia ongelmanratkaisutaitoja. (Aaltonen 2013, 165.)

Sosiaalista mediaa voidaan hyödyntää opetuksessa interaktiivisen median luomisessa, virtuaalimaailmoissa ja sosiaalisessa verkostoitumisessa. Sosiaalista mediaa voidaan käyttää hyväksi myös tiedon ja ideoiden jakamisessa sekä yhteistyössä, osallistamisessa ja sosiaalisessa sitouttamisessa. Facebook, Twitter ja LinkedIn ovat sosiaalisen median kanavia, joita käytetään yhteydenpitoon ystävien ja perheenjäsenten kanssa. Nykyään näitä sosiaalisen median alustoja käytetään myös oppimisen yhteydessä. Blogit, Wikit, diat ja äänitallenteet mahdollistavat ja antavat uuden tavan jakaa omistajuutta synnyttäen aktiivisen sosiaalisen verkon. (Aaltonen ym. 2013, 164-166.) Muun muassa yllä mainittujen eri sosiaalisten medioiden osaaminen on tärkeää nykyajan hiusalan yrittäjille. Jo kouluaikana hiusalan opiskelijoiden tulisi oppia käyttämään sosiaalisen median alustoja markkinoidessaan omia taitojaan. Myöhemmin he saattavat tarvita näitä taitoja esimerkiksi markkinoidessaan omaa yritystään suuremmalle yleisölle.

Vuorovaikutuksellista keskustelua opiskelija voi oppia esimerkiksi kirjoittamalla blogia omasta oppimisesta ja samalla hän oppii tuomaan esiin omia ideoitaan, mielipiteitään ja näkemyksiään. Blogin kirjoittamisessa on huomioitava myös muiden näkemykset, joten sitä on kirjoitettava tiiviissä yhteistyössä muiden kanssa, mikä edistää vuorovaikutustaitoja. (Lonka 2014, 204.)

7 Haastattelu hiusalan ammatinopettajille

Tutkielman tavoitteena oli tutkia, miten hiusalan opettajat kokevat ammatillista peruskoulutusta koskevat muutokset ja niiden vaikutukset opetustyöhön ja hiusalan opettajan rooliin. Tutkimuskysymyksillä pyrittiin selvittämään keinoja, joilla parhaiten voitaisiin motivoida opiskelijoita ja helpottaa opetustyötä. Lisäksi haluttiin tarkastella, vastaako nykyinen hiusalan ammatillinen koulutus työelämän tarpeita.

Tutkielma toteutettiin käyttäen laadullista tutkimusmenetelmää. Laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän tarkoitus on analysoida yksityiskohtaisia merkityksiä ja niiden syy-seuraussuhteita niin puheessa, kuin kirjoitetussa tekstissä. Laadullisen tutkimuksen kielellinen aineisto usein muutetaan tekstin muotoon. (Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Yläne & Paavilainen 2011, 81.) Tässä tutkielmassa kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä toimi parhaiten, sillä tarkoituksena oli tuoda esiin uutta tietoa ilmiöistä sekä tutkia ilmiöiden syitä ja seurauksia.

Tutkimussuuntauksena oli fenomenografinen tutkimus, jonka tavoitteena on selvittää ja kuvata yksilön käsityksiä ja ajatuksia tutkittavasta ilmiöstä. Tausta-ajatuksena tässä tutkimussuuntauksessa on se, että ihmisten kokemukset ovat aina yhteydessä siihen tilanteeseen ja asiayhteyteen, missä ne tapahtuvat. Tutkimussuuntaus pyrkii löytämään samankaltaisuudet ja eroavaisuudet vastaajien päätelmistä, tulkinnoista ja ajatuksista. Sen tavoite on löytää asioiden välisiä suhteita ja vertailla niitä keskenään. (Koppa 2015.) Fenomenografisen tutkimuksen tutkimusaineistoja ovat usein haastatteluaineistot, joiden kautta käsityksiä pyritään tuomaan ilmi (KvaliMOTV).

Haastattelutilanteessa on aina kaksi osapuolta, haastattelija ja haastateltava, jotka kummatkin vaikuttavat keskusteluun. Haastattelijan tehtävä on valottaa tutkimusongelmaa ja auttaa haastateltavaa rakentamaan merkityksellisiä päätelmiä tutkittavasta ilmiöstä. Laadullisessa tutkimuksessa aiheen ennakkotiedoista on hyötyä haastattelijalle, mutta ennakkotiedon pitää mahdollisimman vähän värittää keskustelua. Haastattelijalla on hyvä olla etukäteen muotoiltuja lisäkysymyksiä, joita voidaan käyttää tilanteen vaatiessa. (Patel & Davidson 2003, 78-80.)

Tutkielma toteutettiin haastatteluina Stadin ammattiopiston hiusalan ammatinopettajille. Tutkielman perusjoukkona on Stadin ammattiopiston nuorisopuolen hiusalan ammatinopettajat, joista satunnaisesti kymmenelle lähetettiin haastattelupyynnö sähköpostitse. Aika haastatteluun sovittiin yhteensä seitsemän hiusalan ammatinopettajan kanssa. Haastattelujen avuksi tehtiin alustava haastattelupohja, joka koostui kuudesta tutkimuskysymyksestä. Kaikki haastattelut nauhoitettiin käyttäen puhelimen ääninauhuria, jonka jälkeen ne kirjoitettiin tekstin muotoon eli litteroitiin. Tässä tutkielmassa litteroitiin pelkkä puhuttu aines, ei muuta vuorovaikutusta, kuten naurahduksia, äänenpainoja tai eleitä.

7.1 Analysointimenetelmä

Laadullisen tutkimuksen tutkimustulosten aineistona on usein materiaali, joka täytyy purkaa ensin tekstiksi, minkä vuoksi tulosten analysointi voi olla hyvin monitulkintaista. Laadullisessa tutkimuksessa aineistot ovat melko pieniä ja tutkittavia on vähän. Jos tutkittavia olisi enemmän, asiayhteyksiä ja kokonaisuuksia olisi vaikea hallita tutkimustulosten analysointivaiheessa. (Ronkainen ym. 2011, 83.)

Tämän tutkielman analysoinnissa käytettiin sisällönanalyysimenetelmää. Sisällönanalyysi on laadullisen tutkimuksen analyysin perusmuoto, joka perustuu erilaisten aineistosta löytyvien symbolien ja niiden merkitysten luokitteluun (Ronkainen ym. 2011, 100). Tulosten analysoinnissa käytettiin myös ryhmittelyä. Ryhmittelymenetelmällä etsitään vastauksista

samankaltaisuuksia ja eritellään samankaltaista ideologiaa sisältävät vastaukset samaan ryhmään yhteisen otsikon alle. Toisinaan ryhmä joudutaan jakamaan yhä pienempiin ryhmiin. Vastauksien homogenisuutta analysoidaan päättelemällä, minkä suuruinen variaatio on ryhmien välillä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on yleistä käyttää haastateltavien suoria lainauksia, jotta lukijan olisi helppo tulkita tekstin merkitystä. (Patel ym. 2003, 122.)

Tämän tutkielman analyysi on aineistolähtöinen ja päätelmät muodostuu tutkimusaineistosta saatujen vastausten perusteella. Haastateltavien vastauksista pyrittiin löytämään merkityksiä ja yhteneväisyyksiä sekä luomaan uutta tietoa niiden pohjalta. Kontekstin mahdolliset vaikutukset tutkimustuloksiin ja tutkimushenkilöiden intentioihin vastata tietyllä tavalla on huomioitu tutkimustulosten analysoinnissa.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkielmassa pyrittiin luotettavuuteen ja puolueettomiin lähestymistapoihin, jotta työelämäkumppani voisi hyödyntää tutkielmasta ilmenneitä näkökohtia. Litteroinnissa alkuperäisten vastausten merkitys on pyritty pitämään samana. Tutkimushenkilöt on eettisistä syistä pidetty nimettöminä koko tutkielman ajan, eikä ääninauhoilta tullut ilmi tietoja tutkimushenkilöiden henkilöllisyydestä. Litteroinnin jälkeen ääninauhat tuhottiin puhelimen muistista poistamalla ne tiedosto kerrallaan.

Haastattelutilanteessa tutkijat eivät tarkoituksellisesti tuoneet omia näkökantojaan esiin, vaan kysymykset esitettiin puolueettomasti ilman johdattelua. Joissain tutkimuskysymyksissä ja tilanteissa haastattelijan oli annettava esimerkki, jos haastateltava ei ymmärtänyt kysymystä tai sen tarkoitusta. Haastattelijat pyrkivät olemaan vaikuttamatta tutkimushenkilöihin ja heidän vastauksiinsa omilla eleillään, ilmeillään ja olemuksellaan. Tutkijoiden omia näkökantoja ei ole esitetty tutkimustulosten analysoinnissa, vaan tutkimustulokset esitettiin sellaisina, kuin ne haastatteluista ilmenivät. Tuloksia verrattiin teoriataustassa käsiteltyihin asioihin.

7.3 Tutkimustulokset

Tutkimustulokset jaettiin kuuteen eri ryhmään niin, että yhden otsikon alle koottiin samaa aihetta käsittelevät vastaukset. Tutkimustulosten analysoinnissa on tuotu esiin sekä yhtenevät ja toisiaan tukevat kommentit, että ristiriitaiset ja ilmiöitä kyseenalaistavat kommentit.

7.3.1 Hiusalan opettajien kokemat haasteet

Tutkimuskysymyksellä numero 1 haluttiin selvittää, ovatko ammatilliseen peruskoulutukseen kohdistuneet muutokset tai niiden tuomat haasteet vaikuttaneet opetustyöhön ja oppimisympäristöön. Lähes kaikki vastaajat kokivat kielteisenä lähiopetustuntien vähentämisen, mikä on seurausta rahoituksen vähentämisestä ammatillisesta peruskoulutuksesta. Eräs haastateltava kommentoi: “Käsityöammattia ei voi opiskella kirjekursilla.” Oaj:n puheenjohtajan Olli Luukkaisen (2015) mielestä uhkana on lähiopetustuntien väheneminen entisestään ja kysymys kuuluuikin, miten turvataan koulutuksen laatu ja opiskelijan oppiminen, sillä 16-17 -vuotiaiden nuorten itsenäinen opiskelu ammattiin on liian haastavaa.

Tutkimustulosten mukaan teorialtuntien vähentymisellä on ollut vaikutus myös opiskelijoihin. Haastateltavista useampi mainitsi, että tuntien vähentämisen vuoksi opiskelijoiden pitäisi omaksua ja oppia asiat huomattavasti nopeammin, mikä vaatii opiskelijoilta paljon itseohjautuvuutta ja vastuunottokykyä omista opinnoista. Kauppila (2013, 83) vahvistaa, että itseohjautuva oppiminen vaatii opiskelijalta suunnitelmallisuutta, itsenäisyyttä, motivaatiota, arviointikykyä ja itsesäätelytaitoja. Haastateltavien mukaan opiskelijoissa on paljon erityistä tukea tarvitsevia ja kun asiat pitää omaksua nopeassa aikataulussa, se aiheuttaa vielä enemmän ongelmia ja paineita opiskelijoille. Yksi vastaajista totesi: ”Jos on vaikea omaksua asioita, niin sen omaksumiseen on nyt entistä vähemmän aikaa.”

Haastateltavien mukaan koulussa on opetettava myös paljon uusia asioita, kuten digitalisaatiota, mikä on haastavaa vähäisten lähiopetustuntien vuoksi. Tämä on sopusoinnussa sen kanssa, mitä Aaltonen (2013, 130-131) toteaa ammatinopettajan laajentuneesta työnkuvasta. Ammatinopettaja ei enää opeta vain tiettyä ammattia tai tiettyä työtä varten. Opettajan on oltava selvillä työelämän viimeisistä innovaatioista, sillä opiskelijoilta odotetaan työelämässä laaja-alaisia taitoja, kuten verkostoitumista ja tietotekniikan osaamista. (Aaltonen 2013, 130-131.) Tutkielmassa haastateltavat olivat sitä mieltä, että aika loppuu kesken ja sisällön opettaminen jää monesti pinnalliseksi.

Nuorisotakuun koettiin olevan hyvä asia, sillä sen tarkoitus on taata kaikille opiskelu- tai työpaikka esteettömästi. Toisaalta haastateltavat kokivat sen vaikuttaneen myös siihen, että joillakin opiskelijoilla on erityisen huono motivaatio. Opiskelijoiden muutoksen koettiin olevan seurausta siitä, että painotettuja valintoja, kuten kuvaamataidon painotusta ei enää ole. Eskola (2014, 6-7) toteaa, että yhdenvertaisuus pitää huomioida valintaperusteissa ja opiskelijaksiottamismenettelyssä ja kaikilla tulee olla yhdenvertaiset mahdollisuudet tulla valituiksi koulutukseen. Nykyään opiskelemaan tullaan suoraan peruskoulusta yhteisvalinnalla,

mikä koetaan haasteelliseksi, sillä moni opiskelija ei ymmärrä, että opiskellaan ammattiin. Toiset opiskelijat taas eivät ymmärrä, mitä alan työnkuva pitää sisällään.

Nuorten elämäntilanne, opiskelijoiden erilainen tausta, oppimisvaikeudet, motivaation ja itseohjautuvuuden puute, myöhästelyt ja poissaolot koettiin asioiksi, jotka vaikeuttavat opettamista ja oppimista. Tulevaisuuden rahoitusoletus siitä, että rahoitus saadaan pelkästään suoritetuista tutkinnon osista, oli erään haastateltavan mielestä osasy siihen, miksi opettajat joutuvat sietämään opiskelijoiden vapaata kulkemista, myöhästelyjä ja poissaoloja. Yhdestä vastauksesta ilmeni, että lähiopetustuntien vähentämisen myötä myös opiskelijoiden sitouttaminen koulunkäyntiin on muodostunut yhä haasteellisemmaksi.

Useammasta vastauksesta ilmeni epäluulo tulevaisuuden koulutuksessa tapahtuvaa suuntausta kohtaan, jossa suuri osa oppimisesta tapahtuisi jatkossa työssäoppimispaikoissa. Syyksi mainittiin esimerkiksi työelämän edustajien haluttomuus ottaa opiskelijoita työssäoppimiseen koulutusopimuksella. Yksi vastaajista ihmettelee:

“ Eihän työpaikkaohjaajilla ja jos puhutaan nyt parturi-kampaaja-alasta, niin ei niillä todellakaan ole aikaa ohjata jotain opiskelijaa, eikä niillä ole intressejäkään, jos ei ne saa siitä rahaa. Kuka siellä nyt omalla ajallaan?”

7.3.2 Hiusalan opettajan muuttunut rooli

Kysymyksellä kaksi selvitettiin, millainen on opettajan rooli nykyisessä ammatillisessa peruskoulutuksessa, onko se muuttunut ja millainen osuus on kasvatustyöllä. Aaltosen (2013, 131) mukaan opettajan tehtävä on olla oppimisen mahdollistava ohjaaja, jonka kokivat myös suurin osa haastateltavista. Tutkimushenkilöt käyttivät opettajan roolista lisäksi termejä valmentaja, tuutori, sosiaaliohjaaja ja sosiaalityöntekijä, kuten Rinne (2004, 252) puhuessaan ohjaavasta opetuksesta, jossa opettaja toimii tutorina, mentorina ja valmentajana. Yksi opettaja liitti myös opinto-ohjaajan vastuun nykyisiin ryhmäohjaajan tehtäviin.

Ohjaajana on nykyään tärkeää osata ohjata opiskelija oikean tiedon pariin ja oikeille kanaville. Ohjaajan tulisi osata kertoa aiheen pääpiirteet ja pilarit. Aiheen rajaamisen tärkeyteen viittaa myös Paalasmaa (2014, 127), joka korostaa opettajan kykyä suunnitella opetukselle raamit ja kysyä oikeita kysymyksiä antaen silti opiskelijalle itselleen tilaa oivaltaa. Aaltonen (2013, 130-131) painottaa opettajan hyvien yhteistyö- ja verkostoitumistaitojen tärkeyttä työelämän edustajien kanssa. Haastateltavat kokivat myös,

että opettajan vastuu on hyvin suuri nyt ja tulevaisuudessa, kun opiskelu muuttuu yhä enemmän työelämäpainotteiseksi ja työpaikoilla tapahtuva oppiminen lisääntyy.

Aaltosen (2013, 131) mukaan ammatinopettajalla on myös kasvattajan rooli. Tutkimustulokset osoittivat, että ammatinopettajan kasvattajan rooli on hyvin suuri, ehkä jopa suurempi nyt, kuin koskaan ennen. Sen koetaan myös yhä lisääntyvän. Haastateltavat valottivat, että kasvatuksen osuus on kaikkein suurin ensimmäisten luokkien ja peruskoulupohjaisten ryhmien ohjaajilla sekä ryhmissä, joissa on paljon henkilökohtaista apua tarvitsevia opiskelijoita. Välillä kasvatuksen roolin koettiin olevan jopa suurempi, kuin ammatinopettajan roolin. Ylioppilaspohjaisissa- ja aikuisopiskelijaryhmissä kasvatuksen osuutta pidettiin paljon pienempänä. Sekaryhmissä, joissa on sekä nuoria että aikuisia kasvatusta hoituu haastateltavien mukaan osittain ryhmän aikuisten esimerkin kautta, mikä vähentää opettajan kasvatustyötä. Ammatinopettajan rooli korostuu enemmän toisen ja kolmannen luokan opiskelijoiden ohjauksessa, vaikka opettajan kasvatustehtävä jatkuu läpi kaikkien kouluvuosien.

Ammatinopettajan tehtävä on pystyä opettamaan ammattitaidon lisäksi myös muita työelämässä tarpeellisia taitoja, mihin viittaavat Aaltonen (2013, 130-131) ja haastateltavat. Yksi haastateltava kertoo, että etenkin ensimmäisellä luokalla paljon aikaa kuluu perusasioiden ja työelämätaitojen opiskeluun. Koulussa opetellaan muun muassa ilmoittamaan myöhästymisestä ja sanomaan kiitos, anteeksi, näkemiin ja päivää. Näiden asioiden osaamista työelämässäkin painotetaan. Ammatinopetuksen lisäksi ammatinopettajan tehtävä on kasvattaa opiskelijoista hyviä ja tasapainoisia yhteiskunnan jäseniä ja opettaa heille taitoja, jotka antavat valmiudet oman persoonallisuuden kehittymiselle, jatko-opintoihin ja harrastuksiin (Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta 1998/630 5 § , 3.10.2014/787).

”Kaikista ei tarvitse tulla parturi-kampaajia, mutta riittävää on, jos saa yhdenkin nuoren ymmärtämään ja rakastamaan alaa.”

Jopa puolet haastatelluista kokivat omaavansa sosiaalityöntekijän tai sosiaalineuvojan roolin, jonka tulisi tietää hiusalan lisäksi rahoituksesta ja psyykkisistä ongelmista. ”Mulla on paljon enemmän sellainen sosiaalityöntekijän ja kasvattajan rooli, kuin parturikampaamoalan opettajan rooli”, yksi haastateltava kommentoi. Tätä ilmiötä pohjustaa Jonesin (2010, 15) kuvaamat nykyajan nuorten kokemat ongelmat, joita ovat oppimisvaikeuksien ja opetuksen tehostamisen tarpeen lisäksi nuorten lisääntyneet henkilökohtaiset ongelmat ja niistä johtuva stressi, joihin opettajalla pitäisi olla taito suhtautua ja kyky auttaa sekä ymmärtää. Rauste-Von Wright (2003, 227) sekä haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että opettajan on kyettävä tukemaan hyvin eri lähtökohdista tulevia opiskelijoita. Nuorten ongelmat voivat

Rinteen (2004, 84-85) mukaan olla seurausta muun muassa epävakaista kotiolosuhteista, perheiden muodonmuutoksista ja moniongelmaisten perheiden määrän kasvusta.

Yksi haastateltava kommentoi, että hyvin paljon opetusajasta kuluu poissaoloprosessien hoitamiseen, opiskelijoiden vanhempien kanssa yhteyden pitämiseen sekä aikojen varaamiseen erilaisille tahoille, kuten kuraattorille, psykiatriselle mielenterveystoijalle ja sosiaalitoimistoon. Tarve kasvatustyölle on suuri.

“Kasvattaminen on ihan päivittäistä, eivätkä opiskelijat välttämättä ymmärrä, että opettajilla on myös kasvatustehtävä.”

7.3.3 Eritasoisten ja erilaisten oppijoiden oppimisen tukeminen

Kysymyksellä kolme haluttiin selvittää, millaisilla opetusmenetelmillä ja millaisissa oppimisympäristöissä hiusalan opettajat kokivat, että erilaiset ja eritasoiset oppijat otettaisiin parhaiten huomioon. Lähes kaikki haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että riippuu ryhmästä, yksilöistä ja vuositasosta, millainen opetustyyli sopii parhaiten. Yksi haastateltava puhui jokaisen opiskelijan tarpeet huomioon ottavasta opetuksesta, jossa kaikki aistit, kuten kuulo, näkö ja kokeminen otetaan huomioon. Tällainen täysivaltainen aistit huomioon ottava opetus tapahtuisi aktivoimalla opiskelijat ensin kysymyksillä opiskeltavan asian taustatiedoista, sen jälkeen videon näyttämällä ja opettajan demon esittämällä. Menetelmä huipentuu opiskelijan omakohtaisen harjoituksen tekemiseen.

Yksilöllisen oppimispolun luominen jokaiselle opiskelijalle koettiin tärkeäksi. Tätä ajatusta tukee ammatillista peruskoulutusta koskeva laki (1998/630 14 § 3.10.2014/787), jossa sanotaan, että opetussuunnitelma tulisi laatia niin, että se antaa opiskelijalle mahdollisuuden yksilölliseen osaamisen hankkimiseen ja osoittamiseen. Stadin ammattiopisto on kehittänyt toimintaansa lisäämällä yksilöllisiä opintopolkuja, joita ovat muun muassa yrittäjyyspolku, kaksoistutkintopolku ja oppisopimuspolku. Näiden tarkoituksena on muun muassa auttaa opiskelijoita työllistymään. (Helsingin kaupunki 2016.)

”Joku oppii enemmän yrittäjyyden kautta, toinen työssäoppimisen, kolmas kilpailijapolun ja neljäs taas jotain muuta kautta.”

Tutkimustuloksista ilmeni, että jokaisen opiskelijan yksilöllisen opintopolun järjestäminen luo kuitenkin suuren haasteen opettajille ja ryhmänohjaajille, joiden tehtävä on käytännössä toteuttaa jokaisen opiskelijan yksilöllinen ohjaus samanaikaisesti. Toisaalta tutkimus osoitti, että eri asioiden opettaminen samanaikaisesti voi myös tehdä opetuksesta monipuolisempaa,

vaihtelevampaa ja se voi motivoida opettajaa työssään. Se, miten asian kokee, koettiin kuitenkin riippuvan persoonasta.

Haastateltavien mukaan häiriökäyttäytyminen ja keskittymisvaikeuksien kasvu pitäisi huomioida siten, että luokkatilat eivät olisi niin avoimia ja luokkakoot suuria, jotta voitaisiin paremmin huomioida erityisluentarpeessa olevat opiskelijat. Pienryhmissä opiskelijoita voitaisiin tukea paremmin. Tutkimustulosten mukaan erityistukea tarvitseville opiskelijoille olisi hyvä saada koulunkäyntiavustaja ryhmään mukaan, mihin viittaa myös Helander (2009, 52) puhuessaan henkilökohtaisen ohjauksen tärkeydestä erityisopetuksen järjestämisessä. Tällä hetkellä erityisopettaja kiertää Stadin ammattiopistossa kaikissa luokissa normaalin opetuksen ohessa riippuen siitä, missä on eniten tarvetta.

Stadin ammattiopistossa käytössä oleva yhteisopettajuus koettiin hyväksi menetelmäksi, sillä se auttaa eritasoisten ja eri aikaan etenevien opiskelijoiden ohjauksessa. Opiskelijoita voidaan jakaa ryhmiin etenemisnopeuden ja oppimistahdin mukaan, jolloin eri asioiden opettaminen eri opettajan toimesta onnistuu paremmin. Jääskelä (2013, 159, 162-164) viittaa opettajien keskinäiseen vuorovaikutukseen mainiten, että samanaikaisopettajuus mahdollistaa joustavat opetusjärjestelyt, tukee laaja-alaisesti oppimista, avaa uusia näkökulmia ja auttaa helpommin huomaamaan lisätukea tarvitsevat opiskelijat jo varhaisessa vaiheessa. Tutkielmasta ilmeni myös, että nopeasti oppivat voivat Stadin ammattiopistossa siirtyä työskentelemään muutamaksi päiväksi viikossa koulun yritykseen, jossa palvellaan oikeita asiakkaita sillä aikaa, kun muut tekevät harjoituksia harjoituspäihin.

Tutkimustulosten mukaan opetuksen suuntaus on opiskelijavetoinen ja suurin osa tutkimushenkilöistä kokee omaksuneensa tyylin omassa opetuksessaan. Opiskelija saa mahdollisuuden itse vaikuttaa siihen, millä tavalla ja miten opitaan. Opiskelijavetoista opetustyyliä tukee suosittu konstruktivistinen oppimismalli, jossa painotetaan opiskelijan omaa tiedonrakentamista ja opettajan roolia ohjauksen ja tuen antajana.

“(...) itte yritän tehdä enemmän semmosta opetusta, että se ei oo niin kun opettajalähtöistä, et mä en oo semmoisena tähtiopettajana siellä pyörimässä ja näyttämässä mun taitoja, vaan (...) että se olis enemmänkin semmoista ohjaavaa opetusta, eli että opiskelijat esim. itte löytäis sen ongelman sieltä ja lähtis sitä ratkomaan ja että ei anna aina valmiita vastauksia.”

Jantunen (2013, 132-133) puhuu myös siitä, että nöyrä opettaja ei toistamiseen korosta omia saavutuksiaan ja taitojaan. Uusikylä (2007, 215) puolestaan mainitsee, että opettajan on hyvä osoittaa olevansa myös keskeneräinen, sillä liian varmaa ja vahvaa opettajaa on vaikea lähestyä. Rinne (2004, 252) viittaa ohjaavaan opetuskeskusteluun, jossa opettajan tehtävä on

herätellä opiskelijoiden mielenkiintoa antaen apua ja tukea tarvittaessa. Tavoitteena on kuitenkin auttaa opiskelijaa suoriutumaan tehtävien teosta itsenäisesti, mihin myös useat haastateltavat viittasivat.

Haastateltavat painottivat Helanderin (2009, 44) tapaan vuorovaikutuksen ja yhdessä oppimisen merkitystä opetuksessa. Helanderin (2009, 24-25) mukaan työelämässä tarvitaan hyviä tiimityöskentelytaitoja, joten niitä olisi tärkeää oppia jo koulussa. Haastateltavat olivat sitä mieltä, että opiskelijat oppivat toisiltaan. Eri tasoiset ja eri opintojen vaiheissa olevat opiskelijat voidaan ohjata työskentelemään pareina, jolloin kokemattomampi toimii avustajan tehtävissä ja oppii samalla kokeneemmalta vertaisoppijalta. Tämä opetusmenetelmä tukee Helanderin (2009, 49) mietteitä siitä, että aloittamalla vuorovaikutuksellisten menetelmien käyttäminen heti opintojen alussa, voidaan opiskelijoita auttaa omaksumaan yhteisöllinen toiminta luonnolliseksi tavaksi opiskella. Samaan viittaavat myös haastateltavat. Vertaisoppijat alkavat luonnollisesti toimia toinen toistensa ohjaajina.

Tutkimushenkilöt kokivat, että Stadin ammattiopistossa tuetaan sitä käytännönläheistä opetustyyliä, mitä valtakunnallisessa hiusalan opetussuunnitelman perusteissa painotetaan. Myös Euroopan komissio (2015, 4, 10) on todennut käytännönläheisen opetustyylin olevan keino tehdä ammatillisesta peruskoulutuksesta enemmän työelämää vastaava ja sitä kautta nuorten työllistymistä edistävä koulutus. Useasta vastauksesta ilmeni, että käytännönläheisyys opetuksessa motivoi opiskelijoita, mikä tukee hiusalan opetussuunnitelman käytännönläheistä suuntausta. Tulevaisuuden reformiin liittyvä käytännönläheinen koulutusmalli, jossa pyritään siirtämään oppimista enemmän työpaikoille, koettiin kuitenkin osittain liian käytännönläheiseksi ja haasteelliseksi, vaikka ideana onkin antaa opiskelijoille parempia mahdollisuuksia työllistyä yrityksiin opiskelun jälkeen.

Paalasmaa (2014, 111) mainitsee, että opetuksen yhdistäminen oikeaan elämään lisää myös opiskelun mielekkyyttä. Yksi haastattelija toteaa, että opiskelijat eivät jaksakaan istua teoriatunneilla, minkä vuoksi etenkin parturi-kampaamoalalla asiat opetetaan käytännönläheisesti ja tekemällä. Tutkimustulosten mukaan ensimmäisellä luokalla opiskellaan teknisiä asioita, mutta toisella luokalla lähes kaikki tehdään käytännönläheisesti asiakaspalvelussa suoraan asiakkaalle. Ainoastaan folioraidoitusta hiusten värjäyksen yhteydessä harjoitellaan vielä harjoituspäihin. Yhden haastateltavan mukaan jokaisesta aiheesta on myös teoriaosuus, mutta ne eivät voi kestää kauempaa, kuin kaksi tuntia opiskelijoiden lyhyen keskittymiskyvyn vuoksi. Teoriaosuuksien tulisi myös mieluiten sijoittua aamuun kello 9-11 välille. Käytännönläheinen tekeminen oppimisen muotona koettiin sopivan hyvin myös erityistukea tarvitseville opiskelijoille. Riittävää harjoittelua ja riittävän nopeaa tahdin muuttumista pidettiin tärkeänä.

Digitaaliset opetusmenetelmät mainittiin haastatteluissa, mutta ne koettiin hiusalan opetuksessa enemmän apuvälineinä, kuin pääopetusmenetelminä. Paalasmaan (2014, 95-100) mukaan tietotekniikan käyttö voi lisätä opetuksen monipuolisuutta, mutta sen ei saisi olla mittari siitä, kuinka edistysellinen koulu tai opetus on. Muutama haastateltava mainitsi videon katsomisen opetusmenetelmänä, mutta sen koettiin olevan jo vanhakin tapa opettaa. Yksi haastateltava kommentoi:

“(...) me kun tehdään tätä käytännön työtä ja ollaan tällaisia käytännönläheisiä, niin me ei voida niinkun kauheen digitaalisiksi tässä ryhtyä. Että ne voi olla apukeinona, eli just esimerkiksi jos opiskelijalla on joku haaste, että unohtaa vaikka ohjeet tai muuta, niin sitten pystytään vaikka jotain videota kattoo (...)”

7.3.4 Työelämää vastaava hiusalan koulutus

Enemmistö haastatelluista oli sitä mieltä, että nykyinen hiusalan koulutus vastaa työelämän tarpeita. Perusteena mainittiin, että oppimisympäristöt ovat työelämälähtöisiä eivätkä perinteisiä luokkahuoneita ja opetus on käytännönläheisempää. Haastateltavien mukaan jokainen saa varmasti sen minimitason opetuksen, jos vain on läsnä ja aktiivinen opetuksessa. Nykyään opintojaksoilla ei opeteta enää kuin perustekniikat ja se auttaa opiskelijoita saavuttamaan hyvän perustason, mikä yleensä riittää asiakkaille. Opiskelija voi oman mielenkiinnon mukaan kehittää ja vahvistaa taitojaan sekä oppia uusia monimutkaisempia tekniikoita työelämässä. Myös osa hiusalanyrittäjistä ymmärtää, että koulussa on tarkoitus opettaa ja oppia perusasiat, mutta osa taas saattaa odottaa opiskelijoilta liikaa lähtökohtiin nähden. Yksi tutkimushenkilö kommentoi:

“(...) yrittäjä kaipaa uudelta (hiusalan opiskelijalta) niin paljon, että harva itse on osannut niin paljon, kun on itse valmistunut. On keskusteltu siitä, että ihanko oikeasti itse osasit kaiken mitä nyt opiskelijalta vaaditaan?”

Vastaajien joukosta löytyi myös näkökulma, joka kyseenalaistaa valtakunnallisen hiusalan opetussuunnitelman toimivuuden käytännössä.

“.. se on kyllä (...) teoreettisesti tosi hyvä ja se ottaa huomioon kyllä kaikki asiat, mitä parturi-kampaaja-alalla tarvitaan ja vielä aika laajastikin ja monipuolisestikin, niinku paperilla.”

Tämän pohdinnan johtopäätös oli se, että vähentyneiden opetustuntien vuoksi opetussuunnitelma paperilla ei välttämättä käytännössä aina toimi, sillä opiskelijalta vaaditaan nyt paljon omatoimisuutta, johon kaikki opiskelijat eivät kykene.

Yksi vastaajista sanoi, että on koulukohtaista, vastaako hiusalan koulutus työelämän tarpeisiin. Toiset koulut noudattavat opetussuunnitelmaa tarkemmin kuin toiset. Vastauksista kävi myös ilmi mielipide, että valtion tasolla opetussuunnitelma kyllä vastaa työelämän tarpeita, mutta koulukohtainen opetussuunnitelma, jossa tutkinnon osat opiskellaan yksittäisinä opintokokonaisuuksina ilman aihepiirien sekoittamista, ei ole työelämälähtöistä. Työssäoppimisessa opiskelijat eivät silloin pysty monipuolisesti osallistumaan yrityksen toimintoihin, jos heidän tietotaitonsa rajoittuu esimerkiksi vain kampauksien tekoon. Työelämän edustajat saattavaat ihmetellä mikseivät opiskelijat osaa muuta.

7.3.5 Kehitysehdotuksia

Viidennen kysymyksen avulla pyrittiin löytämään opettajilta ratkaisuehdotuksia ammatillisessa peruskoulutuksessa ilmeneviin haasteisiin ja ratkaisuja nuorten opiskelumotivaation parantamiseksi. Vastauksista ilmeni ratkaisuehdotuksia eri näkökulmista hyvin samankaltaisiin osa-alueisiin. Ensimmäiseksi osa-alueeksi voidaan erottaa ylempien päättäjien taholle esitetyt ratkaisuehdotukset. Tutkielman aikana tuli selkeästi esille haastateltavien vastauksista yksimielinen toive siitä, että valtiovallan tulisi lopettaa säästäminen koulutuksesta. Eräs vastaajista mainitsi, että valtion pitäisi lisäksi pidentää opintoaikaa ja lisätä tunteja. Ehdotus tuli myös siitä, että nuorten hyvinvoinnista tulisi tehdä enemmän tutkimuksia, jotta voitaisiin vastata nuoria koskeviin haasteisiin.

Tutkimuskysymys nosti vahvasti esiin ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä ja tukitoimenpiteitä koskevia ratkaisuehdotuksia, joita pitäisi olla käytössä jo ennen, kuin opiskelija aloittaa opiskelun ammatillisessa peruskoulutuksessa. Lähes puolet vastaajista mainitsi, että nuoren kasvua pitäisi tukea, heitä pitäisi ymmärtää ja nuorille tulisi antaa aikaa kypsyä. Haastateltavien vastauksista tuli esiin idea siitä, että peruskoulun jälkeen ennen ammatilliseen koulutukseen hakeutumista olisi hyvä pitää 1-2 väliuotta, jolloin opetettaisiin elinikäisen oppimisen taitoja. Lisäksi painotettiin, että pitäisi tehdä enemmän työtä sen eteen, että opiskelijat päätyisivät oikealle alalle, olisivat motivoituneita ja tietäisivät paremmin, mitä ala pitää sisällään jo ennen opiskelujen aloittamista. Ratkaisuksi ehdotettiin opinto-ohjaajien kouluttamista niin, että he olisivat paremmin selvillä eri aloista ja ohjaaminen eri aloille olisi selkeämpää. Käytännön ratkaisu, johon koulut itse voisivat vaikuttaa, oli ehdotus peruskouluja kiertävistä hiusalan koulutuksen edustajista, jotka

kertoisivat nuorille hiusalasta ja hiusalan opiskelusta. Näitä ehdotuksia toteuttamalla välttyttäisiin paremmin seuraavilta haastateltavien kuvaamilta tilanteilta:

“Opiskelijat hämmästelee, että otetaan asiakkaita jo heti ensimmäisenä vuonna. Moni tykkää laittaa omia hiuksia, mutta yllätyksenä tulee, että pitää laittaa ventovieraiden hiuksia. Monet opiskelijat eivät ikinä ole käyneet kampaajalla. Herää kysymys, että mistä keksit tulla tänne?”

“Koska tää.. vaikka tää on kauneudenhoitoala, niin tää on aika raakaa työtä, pitkiä työpäiviä ja yrittäjäelämä ei ole kauhean helppoa. Jotenkin se pitäis se kuva saada muokattua jo ennen, kuin ne opiskelijat tulee tänne.”

Muutamasta vastauksesta ilmeni, että olisi hyvä, jos hiusalalla olisi jonkinlainen seula tai painotus esimerkiksi taideaineissa, niin kuin aikaisemmin on ollut.

Tutkimuskysymyksessä viisi esiintyi myös kolmas osa-alue, jossa opettajan rooli haasteiden ratkaisemisessa ja opiskelijoiden motivoimisessa koettiin merkittävänä ratkaisuna. Jos ei itse innostu ja aidosti kiinnostu aiheesta, on vaikea motivoida muita, kiteytti Paalasmaa (2013, 118). Melkein samoilla sanoilla useampi haastateltavista mainitsi suoraan, että opiskelijoiden motivaatio riippuu paljon opettajan motivaatiosta. Vastauksissa ehdotettiin opettajien kouluttamista ja pedagogisen sekä ammatillisen osaamisen päivittämisestä. Näillä asioilla on tärkeä vaikutus opettajien motivaatioon. Myös Jantunen (2013, 158-159) kirjoitti, että suurin osa suomalaisista opettajista nojaa kerran hankittuun pätevyyteen, mutta jatkuvasti muuttuvassa yhteiskunnassa osaamista pitäisi päivittää.

Mielenkiintoista tutkielmassa oli kaksi esille nousutta erilaista suhtautumistapaa. Ensimmäisen suhtautumistavan mukaan korostui se, että olisi hyvä, jos opettajat noudattaisivat yhteisiä sääntöjä sekä se, että myös opiskelijat noudattavat yhteisiä sääntöjä ja pitäisivät aikatauluista kiinni. Hiusalalla on asiakaspalvelua ja asiakaspalvelusta ei voi olla myöhässä, yksi haastateltava tiivistää. Toiveena oli, että myöhästyville opiskelijoille otettaisiin uudestaan käyttöön työpajat. Työpaja tarkoittaa järjestelyä, jossa myöhästelevää opiskelijaa ei oteta mukaan tunnille, vaan hänet ohjataan toiseen luokkaan tai työpajaan muiden myöhästelijöiden kanssa opiskelemaan jotain muuta. Tämän tarkoituksena on opettaa nuorelle vastuuntuntoa ja aikataulujen noudattamista. Tämänkaltaista suhtautumistapaa selitettiin seuraavasti;

“Meillä on kuitenkin ammatti, missä ei voi myöhästyä. Jos on 5 minuuttia myöhässä, asiakas on vihainen. Jos ollaan 15 minuuttia myöhässä, asiakasta ei

enää ole, eikä myöskään asiakkaan kavereita asiakkaina. Se on vaikeaa, kun sitä ei voi opettaa koulussa. Siitä on tullut huonoa palautetta työpaikoilta.”

Haastateltavien vastauksista tuli esiin myös toisenlainen lähestymistapa, mistä käytettiin nimitystä pehmeämpi linjaus. Pehmeän suhtautumistavan omaavat kokivat, että matalalla kynnyksellä ja pitkän aikavälin tavoitteella kannustaen, ymmärrystä ja inhimillisyyttä osoittaen saataisiin opiskelija motivoitumaan opiskeluun ja itse ottamaan vastuuta.

“(…) yritetään pehmeämmällä linjalla mennä ja ei nyt välitetä (...) jos ei nyt oo justiin niitä työkenkiä tai työpaitaa tai jos ei nyt justiin tule klo 9.”

Tällaisella matalalla kynnyksellä opiskelija saa tulla mukaan samaan opetukseen, kuin muutkin paikallaolijat. Pehmeämpää suhtautumistapaa edustavat haastateltavat sanoivat saaneensa edellisenä vuonna positiivista palautetta työelämän edustajilta. Opiskelijat olivat myös toistamiseen päässeet samoihin työssäoppimispaikkoihin. Lisäksi mainittiin, että opiskelijat olivat tällaisen suhtautumistavan vuoksi hyvin läsnä kouluopetuksessa.

“..jos on hyvät välit opiskelijoiden kanssa, niin he käyttäytyy paremmin. Sellainen vastakkainasettelu ei toimi missään tapauksessa. Ystävällisyydellä, se on se, millä siihen pääsee, ei siihen muulla pääse.”

Motivoivaksi tekijäksi koettiin oppimisympäristön laajentaminen niin, että lähdetään pois perinteisestä luokkahuoneympäristöstä oppimaan työelämälähtöisempään ympäristöön, mitä ehdotti myös Paalasmaa (2014, 149). Esimerkkinä mainittiin oppiminen tukkufirmojen koulutuksissa, missä opiskelijat voivat kokea olevansa ammattilaisia ja melkein jo työelämässä. Muita käytännönläheisiä ja erilaisia oppimisympäristöjä voisivat olla esimerkiksi opiskelijoiden suunnittelemat ja toteuttamat tapahtumat, kuten esimerkiksi hiusmuotinäytökset. Hiusalan töitä voi lähteä myös tekemään koulun ulkopuolelle yrityksiin tai muihin paikkoihin, joissa kauneudenhoitoalan palveluita tai tapahtuman järjestäjiä tarvitaan. Vastauksissa korostui monipuoliset oppimisympäristöt ratkaisuna opiskelijoiden motivointiin. Samaan viittaa Paalasmaa (2014, 148) puhuessaan siitä, että oppimisympäristön tulisi olla sekä esteettisesti että älyllisesti stimuloiva ja luontevasti yhteyksissä opiskelijoiden jokapäiväiseen elämään. Käytännönläheiseen oppimiseen liittyen vastauksissa ilmeni myös näkökanta, että YTO-aineita, eli yhteisiä tutkinnon osia voisi integroida vielä enemmän ammatillisten oppituntien yhteyteen, jotta opiskelijoille ei jäisi rästitehtäviä.

Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta määrittelee ammatillisen peruskoulutuksen työelämälähtöiseksi ja perusteissa mainitaan tavoitteena yrittäjyyden edistäminen (Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta 1998/630, 2 §). Haastateltavat olivat hyvin omaksuneet

lain hengen, sillä useampi mainitsi, että yrittäjyys olisi keino motivoida opiskelijoita jo opiskeluaikana. Haastateltavien vastauksista kävi ilmi, että yritystoiminnan opintoja voisi yksinkertaistaa ja niistä voisi tehdä käytännönläheisempiä. Yleinen mielipide oli, että yrittäjyyttä pitäisi lisätä hiusalalla jo ensimmäisenä vuonna. Muutama ehdotti yrittäjyyden aloittamista tai osuuskunnan kautta työn tekemistä jo kouluaikana niin, että opiskelijat saisivat rahaa tekemistään töistä ja oppisivat maksamaan yrittäjyyteen liittyvät kulut. Näin opiskelijat saataisiin motivoitumaan opiskelemaan ja tulemaan kouluun säännöllisesti. Vastauksissa painotettiin, että Stadin ammattiopisto on jo pyrkinyt muuttamaan toimintatapojaan työelämälähtöisemmäksi aloittamalla koulun aamuisin kello 9.00, mikä tukee paremmin nuorten elämää. Yksi vastaajista oli sitä mieltä, että työelämälähtöisesti työsalit voisi olla avoinna klo 9-18 ja opettajat työskentelisivät oman aikataulunsa mukaan, kun opiskelijat tulisivat kouluun aamulla, päivällä tai illalla.

Tutkielmassa ilmeni myös toive, että opintokokonaisuuksia sekoitettaisiin työelämälähtöisemmin niin, ettei koko opintojakso käsittelisi vain yhtä ainetta, kuten pelkkää leikkaamista. Tämä toive perusteltiin sillä, että jos opiskelija ei ole taitava yhdessä aineessa, hän voisi kuitenkin kokea onnistumisen tunteita toisessa aineessa, jota opiskeltaisiin samanaikaisesti. Vastaajat mainitsivat, että kolmannen luokan opiskelijoita voi kannustaa innokkaaseen oppimiseen muistuttamalla viimeisestä vuodesta koulussa. Yksi tutkimushenkilö pohti, että ryhmäyttäminen on tärkeää motivaation kannalta ja että aina, kun ryhmä muuttuu, myös ryhmädynamiikka muuttuu ja sen vuoksi olisi hyvä palata ryhmäyttämiseen. Myös Jones (2010, 119) painottaa ryhmäyttämiseen palaamisen tärkeyttä läpi koko kouluvuoden.

7.3.6 Opettajan vapaus opetuksessa ja konfliktitilanteissa

Viimeinen kysymys koski opettajan vapautta ja sitä, millainen sen tulisi haastateltavien mielestä olla. Vastauksista tuli esiin kolme erilaista näkökulmaa, joista ensimmäinen oli opettajan vapaus koskien opetusta. Toinen näkökulma kosketti opettajan vapautta ristiriitatilanteissa opiskelijoiden kanssa. Kolmas näkökulma taas koski opettajien ehdotuksia siitä, miten opiskelijoiden kanssa tulisi toimia konfliktitilanteissa. Kaikki haastateltavat olivat yksimielisiä siitä, että opettajan vapaus opetuksessa tarkoittaa vapautta muokata opetus itselleen ja ryhmälleen sopivaksi. Kaikkien tutkimushenkilöiden mielestä tämä toteutuu melko hyvin Stadin ammattiopistossa.

“..me on saatu vapaat kädet toteuttaa tätä meidän hommaa johtoportaalta asti ja mulla on oikeus tehdä ja yrittää erilaista tapaa.”

“Meillä on sopivasti vapautta. Että meille annetaan tietyt raamit, mitä meidän pitää opettaa (...) mutta aikalailla saa ite käyttää omia vahvuuksia ja opettaa sillä omalla tavalla. Meillä luotetaan siihen, että kyllä osataan.”

Muistutuksena kuitenkin tuli se, että tietyt asiat pitää opettaa tietyssä järjestyksessä.

”Mille jaksolle tahansa voi opiskelija tulla nyt 4 kertaa vuodessa, joten jaksot pitää olla aika lukittuja, pitää tietyt asiat opettaa tietyssä jaksossa. On aika mahdotonta mennä omissa järjestyksessä oman mielen mukaan.”

Vastauksista voitiin päätellä, että opettajat kokevat työssään tärkeäksi sen, että he saavat tehdä opetustyötä vapaasti suunnitellen omat tuntinsa. Turvallisuuden tunne vahvistuu kuitenkin sillä, että on olemassa opetussuunnitelma, jonka perusteet määrittävät yleiset opetuksen tavoitteet. Yksi vastaajista toivoi, että koulukohtainen opetussuunnitelma olisi yksityiskohtaisempi, niin kuin aikaisemmin on ollut, jotta opetuksen sisältö pysyisi tasalaatuisena kaikille opiskelijoille.

Toinen näkökulma koski opettajan vapautta toimia ja ylläpitää kuria ristiriita- tai konfliktitilanteissa. Opettajien auktoriteetin koettiin olevan pienempi, kuin ennen, mutta samalla todettiin, että koulunsa aloittaa yhä enemmän opiskelijoita, joilla ei ole kotona rajoja. Yksi haastateltava oli sitä mieltä, että opettajan tulisi saada koulussa asettaa opiskelijoille kunnon rajat, että he tuntisivat siellä olonsa turvalliseksi. Kuten Jantunen (2013, 149) asian ilmaisee, opettajan on oltava vastuussa luokan turvallisuudesta, joten hänen on kyettävä napakasti ottamaan kontrolli. Osa haastateltavista koki tämän haasteelliseksi painottaen sitä, että opettajalla on kyllä paljon velvollisuuksia, mutta vähän oikeuksia. Työrauhan katsottiin olevan tärkeää, koska luokissa on kuitenkin niitäkin opiskelijoita, jotka haluavat opiskella ja oppia.

“Ei ole valtaa eikä keinoja pakottaa tekemään tehtävää, jos opiskelija ei halua.”

“Työrauhan ylläpitämiseksi ja paikalla olevien opiskelijoiden vuoksi opettajalla pitäisi olla enemmän mahdollisuuksia toimia konfliktitilanteissa.”

Osa haastateltavista oli sitä mieltä, että auktoriteetti on kiinni persoonasta ja pakottaminen ei auta, vaan pitäisi keksiä toisenlainen yksilöllinen tie jokaiselle, jos kyseinen oppimisympäristö ei sovi tai miellytä. Koulussa oleva oppilashuoltoryhmä koettiin myös hyväksi avuksi ristiriitatilanteissa. Yhteisopettajuuden sanottiin olevan hyvä keino saada tukea ja tarvittaessa apua toiselta opettajalta.

Viimeisessä kysymyksessä ilmenneissä ratkaisuehdotuksissa esiintyi hyvin samantyyppinen ajatusmaailma, kuin mistä Jantunen (2013, 114) kirjoittaa. Opiskelija harjoittelee koulussa elämää ja toisten kanssa toimimista. Haastateltavien vastauksista heijastui myös elämälähtöisen koulun peruseriaatteita, kuten toisten kunnioitus, nöyryys, empatia ja vuorovaikutus. (Jantunen, 2013, 132-133; Paalasmaa 2014, 53.) Haastateltavat korostivat sitä, että pitämällä hyvät välit opiskelijoihin, he käyttäytyvät myös paremmin. Lisäksi mainittiin, että puhumalla pystyy parhaiten selvittämään ristiriitatilanteita.

“Jos se (opiskelija) ottaa vaikka jonkun raivokohtauksen ja kieltäytyy työskentelemästä, niin on parempi että (...) oon vähä niinku neutraalimpana ja annan hänen vaikka mennä (...) Ja silloin kans myös sit rauha siellä luokassa säilyy paremmin.”

“Oma suhtautuminen ja kyky asettua nuoren asemaan vaikuttaa.”

Näissä vastauksissa kiteytyy Paalasmaan (2014, 185-186) sanat siitä, että koulukasvatuksessa tulisi heijastua ihmislähtöisyys sekä vapauden ja pakon tasapaino. Hän lisää myös, että sivistys ja sen opetus edellyttää sopivasti rajoja, mutta riittävästi tilaa itsekasvatukselle.

8 Johtopäätökset

Uusi käytännönläheinen opetussuunnitelma ja opetus koettiin opiskelijoiden oppimisen kannalta hyväksi. Ammatilliseen peruskoulutukseen kohdistuneet muutokset ovat tuoneet erilaisia haasteita, kuten säästöistä johtuvan opetustuntien vähentymisen, mikä aiheuttaa sen, että nyt samat asiat tulee opettaa pienemmässä ajassa. Se vaikeuttaa entisestään erityistuen tarpeessa olevien opiskelijoiden oppimista ja opintojen edistymistä. Nuorisotakuun ja uuden opiskelijaksiottamisen menetelmän saattamana opiskelemaan tulee paljon opiskelijoita, joilla ei ole motivaatiota opiskella hiusalalla. Opiskelijoilla on nykyään myös paljon enemmän tunneperäistä stressiä ja vaikeita perheolosuhteita, jotka saattavat johtaa häiriökäyttäytymiseen ja poissaoloihin koulussa. Opiskelijoiden elämäntaidot eivät ole vielä kehittyneet.

Edellisistä ilmiöistä johtuen opettajalla on lähes yhtä suuri rooli kasvattajana, kuin ammatinopettajana. Työhön kuuluu myös sosiaalineuvojan ja opinto-ohjaajan tehtäviä sekä käyttäytymisen perustaitojen opettamista. Opettajan autoritäärinen opettajavetoinen rooli on muuttunut ohjaajan, valmentajan ja tutorin rooliin. Tehtävä on ohjata opiskelijat oikean tiedon pariin ja kannustaa itsenäiseen tiedon hankintaan.

Erilaisten oppijoiden tukemiseen ehdotettiin pienluokkia, joissa erityisuntarpeessa olevat opiskelijat huomioitaisiin paremmin. Yhteisopettajuuden koettiin olevan erinomainen keino tukea eritasoisten opiskelijoiden oppimista ryhmässä ja helpottaa opetustyötä. YTO-aineita, eli yhteisiä tutkinnon osia tulisi integroida yhä enemmän ammatillisten aineiden yhteyteen opintojen edistämiseksi niin, etteivät YTO-aineiden opinnot jäisi roikkumaan suorittamattomina. Painotusta yrittäjyyteen opinnoissa kannatettiin, jotta yrittäjänäkökulma alkaisi muodostua opiskelijoiden mieleen heti opintojen alussa. Hiusala kun on hyvin yrittäjäpainotteista. Käytännönläheisyyttä ja työelämän yhdistämistä opintoihin pidettiin tärkeänä opiskelijoiden motivoinnin kannalta. Niiden koettiin myös ottavan parhaiten huomioon eritasoiset ja eri vaiheessa olevat opiskelijat.

Valtakunnallisen opetussuunnitelman koettiin vastaavan työelämän tarpeita ja vaatimuksia, sillä sen periaatteisiin kuuluu opettaa perustaidot käytännönläheisesti. Vähentyneiden lähiopetustuntien vuoksi opiskelijalta vaaditaan kuitenkin paljon omatoimisuutta, itsenäisyyttä ja aktiivisuutta tunneilla, joihin opiskelijat eivät välttämättä vielä tässä vaiheessa ole valmiita. Itsenäisesti opiskeltavat asiat jäävät helposti hyvin pintapuolisiksi. Työelämän edustajien olisi tärkeää ymmärtää, että koulussa on tarkoitus opiskella perusasiat, mutta monipuolisemmat tekniikat ja taidot tulee jokaisen hankkia työelämässä itse.

Koulukohtaisen opetussuunnitelman ei koettu olevan täysin työelämän tarpeita vastaava, koska opinnot opiskellaan erillisinä tutkinnon osina yksi aihe kerrallaan. Opiskelijoilla ei välttämättä ole riittävästi erilaisia taitoja, kun he lähtevät työssäoppimaan. Yhden aiheen opiskelu kerrallaan on myös hyvin yksipuolista, eikä motivoi opiskelijaa. Oppimisympäristöt koettiin kuitenkin hyvin työelämälähtöisiksi ja käytännönläheisiksi, mikä auttaa opiskelijoita ymmärtämään, mitä työ oikeasti tulee työelämässä olemaan. Se myös pienentää kynnystä siirtyä työelämään opintojen jälkeen.

Kehitysehdotuksissa päällimmäisenä mielipiteenä oli se, että valtion tulisi vähentää säästämistä ammatillisesta peruskoulutuksesta, lisätä lähiopetustunteja ja panostaa enemmän nuorten hyvinvointia edistäviin keinoihin. Ennaltaehkäisevinä keinoina opojen koulutusta tulisi lisätä niin, että he osaisivat paremmin ohjata opiskelijoita eri alojen opintoihin. Toivomuksena oli myös selkeämmän informaation järjestäminen peruskouluihin eri aloista niin, että opiskelijat ymmärtäisivät paremmin alojen sisältöä jo ennen koulutukseen hakeutumista. Seulontavaiheessa voisi painottaa alaan liittyviä aineita, kuten taideaineita. 1-2 vuotta kestävä elinikäisen oppimisen avaintaitoja käsittelevä koulutus olisi hyvä ratkaisu niille, jotka eivät vielä ole valmiita ammatilliseen koulutukseen.

Stadin ammattiopistoa käsitteleviä kehitysehdotuksia oli muun muassa toivomus siitä, että kaikkia koskisi yhteiset säännöt ja aikataulut ja kaikki myös noudattaisivat niitä, niin opettajat kuin opiskelijat. Stadin ammattiopistossa käytössä olleita työpajoja toivottiin takaisin, jotta myöhästelijät voisivat siirtyä sinne tekemään muita tehtäviä, eikä opetus aina keskeytyisi uuden opiskelijan saavuttua luokkaan. Koulukohtaisesta opetussuunnitelmasta toivottiin selkeämpää, jotta kaikille opiskelijoille varmistettaisiin samanlaatuinen opetus. Toivomus oli, että opintokokonaisuuksia voitaisiin yhä enemmän opettaa samanaikaisesti. Opintojen kytkemistä työelämään opiskelemalla tukkuliikkeiden järjestämissä koulutuksissa kannatettiin ja yrittäjyyden lisäämistä opintoihin käytännöntasolla pidettiin hyvin tärkeänä. Opettajien pedagogisen ja ammatillisen osaamisen päivitystä kannatettiin.

Stadin ammattiopistossa koettiin olevan tarpeeksi valtaa toteuttaa erilaista opetusta ja erilaisia menetelmiä. Opetussuunnitelman koettiin antavan sopivasti rajoja opetettavista asioista. Enemmän valtaa ja keinoja tarvittaisiin konfliktitilanteissa opiskelijoiden kanssa. Toisen tai viimeisen vuosiluokan opettajat kohtaavat harvemmin konfliktitilanteita opiskelijoiden kanssa, kun taas ensimmäisen vuosiluokan opettajat ja ryhmänohjaajat kohtaavat niitä hyvinkin usein. Kurin ylläpitämiseen kaivattaisiin lisää keinoja, jotta luokan työrauha säilyisi. Osa haastateltavista koki opettajan persoonallisuuden olevan sen, mikä auttaa pitämään luokassa järjestyksen, osa taas koki opiskelijoiden muuttuneen. Neutraalin lähestymistavan, huumorin, puhumisen ja molemminpuolisen kunnioituksen koettiin olevan parhaita keinoja ennaltaehkäistä ristiriitatilanteita.

9 Pohdinta

Kokemus työelämästä hiusalan yrittäjinä ja hiusalan opetustyö ammatillisessa peruskoulutuksessa on osoittanut, että hiusalaa opiskelevat nuoret suhtautuvat erilailla elämään ja opiskelemaansa ammattiin kuin 10-20 vuotta sitten. Opinnäytetyötä lähdettiin työstämään hyvin dogmaattisella ideologialla. Työn tarkoitus oli alunperin tuoda esiin ammatillisessa peruskoulutuksessa omakohtaisesti havaittuja haasteita ja opettajilta tulevia uusia ratkaisuja, jotka tukisivat opetustyötä ja mahdollisesti auttaisivat opettajia motivoimaan opiskelijoita. Ennakkoajatuksena oli, että hiusalalle pitäisi tuoda takaisin soveltuvuuskokeet, jotta opiskelijat soveltuisivat alalle paremmin. Lisäksi toivomuksena oli, että uusimmista pedagogiikan kirjoista löytyisi uusia ulottuvuuksia ja innostavia opetusmenetelmiä, joita voitaisiin käyttää opiskelijoiden innostamisessa.

Opinnäytetyön teoriataustan kautta katsontakanta avartui. Yhteiskunnallisten muutosten oivallettiin olevan syynä opiskelijoiden käytöksen muuttumiseen viime vuosina ja kasvatustyön huomattiin olevan merkittävä osa opettajan työtä ammatillisessa

peruskoulutuksessa. Nuorisotakuu ja yhdenvertaisuusperiaatteet ohjaavat koko koulutusjärjestelmää niin, että kaikilla tulee olla yhdenvertainen mahdollisuus hakeutua opiskelemaan ilman syrjintää. Teoriataustan sisältöä lukiessa selkeni ymmärrys siitä, että kasvatustieteen kirjallisuudesta, uusistakaan, ei löytyisi uusia ja ihmeellisiä tekniikoita ja menetelmiä, joilla voitaisiin motivoida opiskelijoita. Myöskään opettajien vastauksista ei tullut esiin opetusmenetelmiä, jotka eivät olisi jo käytössä.

Tutkielman kautta selventyi, että opettajan muuttunut rooli ja elämälähtöisen koulun suosimat opetustavat ovat itsessään nykyajan opiskelijoita motivoivia tekijöitä. Selvää on, että ystävällisyys, nuorten ymmärtäminen ja humaani lähestymistapa auttavat opiskelijoita ylipäättään tulemaan kouluun, koska silloin heillä on siellä mukava olla ja joku turvallinen aikuinen, joka välittää.

Kasvatustieteissä konstruktivistinen suuntaus on tällä hetkellä jopa aikaisemman empiristisen ajatusmaailman vastakohta. Täysin opiskelijalähtöisessä suuntauksessa opettaja joutuu kärsimään opiskelijoiden vapaata kulkemista ja myöhästelyä sekä keskeyttämään opetuksen ja opettamaan samat asiat useaan kertaan. Olisiko mahdollista löytää jokin keskitie tai kolmas vaihtoehto, jossa yhdistettäisiin molempia kasvatustieteiden näkökulmia? Häiriökäyttäytymisen lisääntyessä opettaja tarvitsisi selkeämmät keinot ylläpitää kuria niin, että ne, jotka oikeasti haluavat opiskella, saisivat työrauhan.

Rajojen asettamisesta tuli haastatteluissa ilmi ristiriitaisia kommentteja, mikä osoittaa, että mielipiteet jakautuvat kahteen eri näkökantaan. Osa haastateltavista koki rajojen asettamisen ratkaisuksi monille ongelmille ja toiset taas kokivat ymmärtämisen ja joustamisen olevan tie parempaan. Kehitysehdotuksena Stadin ammattiopistolle kirjoittajien mielestä olisi se, että nämä kaksi näkökantaa lähentyisivät. Tiukempaa linjaa vetävät voisivat joustaa omista periaatteistaan ja pehmeämpää linjaa edustavat omistaan. Näin voitaisiin löytää yhtenäinen linjaus, jolloin opiskelijat voisivat luottaa siihen, että kaikilla on samat säännöt ja että opettajakunta on tiimi, joka vetää yhtä köyttä.

Tällä hetkellä ammatinopettajan tehtävä on yhtä paljon kasvattaa elämään kuin ammattiin. On toivottavaa, että opiskelijat oppivat työelämän ja työssäoppimisen myötä ottamaan enemmän vastuuta omista opinnoistaan. Jatkotutkimusehdotuksena olisi hyvä tutkia sitä, miten työelämän edustajat suhtautuvat reformin muodossa kaavailtuihin ammatillisen peruskoulutuksen muutoksiin. Reformi tulee vaikuttamaan sekä opettajien opetustyöhön että opiskelijoihin, joten työelämäedustajien näkökulma olisi tärkeä selvittää ennen, kuin asiasta tehdään lopullisia päätöksiä.

Kvalitatiivinen tutkielma oli hyvä keino saada haastateltavilta syvällisempiä vastauksia, jotka heijastivat heidän omaa ajatusmaailmaansa. Tutkimustulokset olivat kattavia, sillä haastateltavien ikähaarukka oli laaja, ammatinopettajana tehdyt työvuodet vaihtelivat ja he ohjasivat erilaisia ryhmiä. Haastattelukysymykset vastasivat sitä, mihin pyrittiin löytämään vastauksia. Jotkin kysymykset olivat liian laajoja ja epätarkkoja, sillä niitä täytyi haastattelutilanteissa selventää ja niihin tuli esittää suuntaa antavia esimerkkejä. Esimerkit ja lisäkysymykset olisi pitänyt olla kirjoitettuna valmiiksi etukäteen niin, että ne olisivat olleet täysin samat kaikille haastateltaville. Tämä on voinut vaikuttaa haastateltavien vastauksiin.

Tarkoituksena oli alunperin toteuttaa haastattelut parihaastatteluina niin, että molemmat tutkijat toimivat haastattelijoina. Kaikkien aikataulujen yhteensovittaminen todettiin kuitenkin heti liian vaikeaksi. Vain yksi haastattelu toteutettiin kahden haastattelijan toimesta ja loput niin, että yksi haastattelijasta haastatteli yhtä opettajaa kerrallaan. Haastattelutilanne ja se, kuinka monta ihmistä haastattelussa oli mukana, saattoi vaikuttaa haastateltavien vastauksiin. Haastattelukysymyksiä oli aluksi viisi, mutta ennen haastatteluiden aloittamista haastattelurunkoon lisättiin vielä yksi lisäkysymys, mikä koettiin tärkeäksi tutkielman kannalta.

Stadin ammattiopiston koulukohtaisen ja valtakunnallisen opetussuunnitelman eroja oltaisiin voitu käsitellä opinnäytetyön teoriataustassa, mutta ajatus siitä selkeytyi vasta haastatteluiden jälkeen, kun opettajat pyysivät selventämään, kummasta puhutaan. Opinnäytetyön kannalta oli hyvä, ettei tutkimuskysymyksissä käsitelty vain koulukohtaista tai vain valtakunnallista opetussuunnitelmaa, sillä opettajat antoivat haastatteluissa mielipiteitä ja kehitysehdotuksia koskien molempia näitä.

Opinnäytetyöllä oli kaksi kirjoittajaa ja tutkielmaa edeltänyt teoriatausta sekä tutkielma ja vastausten analysointi kirjoitettiin yhdessä. Työnjaosta pyrittiin tekemään tasapuolinen. Heini teki yksin suurimman osan opettajien haastatteluista ja Maria litteroi suurimman osan niistä. Lisäksi Heini kirjoitti tiivistelmän ja valmisti opponointiraportin. Maria kirjoitti englanninkielisen tiivistelmän ja kokosi powerpointin arvioivaa seminaaria varten. Työssä käytettiin hyödyksi kummankin vahvuuksia. Heinin vahvuus on kieliasu, oikeinkirjoitus ja tietotekniikan osaaminen. Opinnäytetyötä kirjoitettiin Google drive -pohjassa, jonka jälkeen Heini vei työt Laurean pohjaan. Maria keskittyi kokonaisuuteen, kuten työn rakenteen hallintaan ja sisällön johdonmukaisuuteen. Kummankin vahvuuksia käyttäen tekijät kokivat lopputuloksen olevan yhtenäinen.

Lähteet

Painetut lähteet

Aaltonen, K., Isacsson, A., Laukia, J. & Vanhanen-Nuutinen, L. 2013. Practical skills, education and development- Vocational education and training in Finland. Multiprint. Vantaa.

Aunola, U. 2004. Maahanmuuttajat ammattia oppimassa. Hakapaino Oy. Helsinki

Helander, J. 2009. Ammatinopettajan käsikirja. Hämeen ammattikorkeakoulu. Hämeenlinna.

Jantunen, T. & Haapaniemi, R. 2013. Iloa kouluun, avaimia kouluviihtyvyyteen. PS-kustannus. Juva.

Jones, V. & Jones, J. 2010. Comprehensive classroom management, creating communities of support and solving problems. Pearson education inc. Saddle River, NJ. USA.

Jääskelä, P., Klemola, U., Lerkkanen, M-K., Poikkeus, A-M., Rasku-Puttonen, H. & Eteläpelto, A. 2013. Yhdessä parempaa pedagogiikkaa. Jyväskylän yliopistopaino. Jyväskylä.

Kauppila A., R. 2003. Opi ja opeta tehokkaasti. PS-kustannus. Juva.

Lehtinen, E., Kuusinen, J., & Vauras, M. 2007. Kasvatuspsykologia. Kasvatustiede. WSOY Oppimateriaalit. Helsinki.

Lonka, K. 2014. Oivaltava oppiminen. Otavan Kirjapaino Oy. Keuruu.

Paalasmaa, J. 2014. Aktivoi oppilaasi. PS-kustannus. Juva.

Patel, R. & Davidson, B. 2003. Forskningsmetodikens grunder. Att planera genomföra och rapportera en undersökning. Studentlitteratur. Lund. Sverige.

Pollari, J. & Koppinen, M-L. 2011. Maahanmuuttajan kohtaaminen ja opettaminen. PS-kustannus. Juva.

Poutala, M. 2010. Opettajan valta ja vastuu. PS-kustannus. Juva.

Rauste-Von Wright, M-L., Von Wright, J. & Soini, T. 2003. Oppiminen ja koulutus. WSOY. Helsinki.

Repo-Kaarento, S. 2007. Innostu ryhmästä. Dark Oy. Vantaa.

Ronkainen, S., Pehkonen, L., Lindblom-Ylänne, S. & Paavilainen, E. 2011. Tutkimuksen voimasanat. WSOY pro Oy. Helsinki.

Rinne, R., Kivirauma, J. & Lehtinen, E. 2004. Johdatus kasvatustieteisiin. WSOY. Juva

Uusikylä, K., Atjonen, P. 2007. Didaktiikan perusteet. WSOY Oppimateriaalit. Helsinki.

Sähköiset lähteet

Aikuiskoulutus. 2016. Kauneudenhoito/Aikuiskoulutus. Tampere. Viitattu 18.5.2016. <http://www.aikuis-koulutus.fi/search/kauneudenhoitoala-tampere/c537-d85851>

Ammattinetti. 2016. Parturi-kamppaaja. Viitattu 18.5.2016.

http://www.ammattinetti.fi/amatit/detail/649_ammatti?link=true

Eskola, S., Männistö, E. & Nyberg, C. 2014. ESTEETTÖMÄSTI TOISEN ASTEEN OPINTOIHIN – opas esteettömään opiskelijavalintaan ja opiskeluun. Oppaat ja käsikirjat. Opetushallitus. Viitattu 9.6.2016.

file:///C:/Users/V5/AppData/Local/Microsoft/Windows/INetCache/IE/10WAERFX/163833_esteettomasti_toisen_asteen_opintoihin.pdf

European Commission. 2015. Social Agenda nro. 41. Viitattu 11.8.2016.

<file:///C:/Users/V5/AppData/Local/Microsoft/Windows/INetCache/IE/10WAERFX/Social%20Agenda%2041%20-%20The%20skills%20imperative.pdf>

Helsingin kaupunki. 2016. Stadin ammattiopisto. Helsinki. Viitattu 3.9.2016.

<http://www.hel.fi/www/amatillinen/fi/esittely/>

Koppa. 2015. Fenomenografinen analyysi. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 9.6.2016.

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/metelmapolkuja/metelmapolku/aineiston-analysimenetelmat/fenomenografinen-analyysi>

KvaliMOTV. 5.1 Fenomenografia. Viitattu 9.6.2016.

http://www.fsd.uta.fi/metelmaopetus/kvali/L5_1.html

Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta 21.8.1998/630. 2016. Finlex. Viitattu 21.8.1998.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980630#L1P1>

Minedu. 2016. Selvitysmiehet: Uusi koulutussopimusmalli lisäämään käytännön työssäoppimista. Viitattu 9.6.2016.

<http://minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2016/04/koulutussopimus.html>

Nuorisotakuu. Nuorisotakuu auttaa eteenpäin. Viitattu 9.6.2016.

http://www.nuorisotakuu.fi/tietoa_takuusta

Oaj. 2015. Ammatillisen koulutuksen leikkaukset kohtuuttomia. Viitattu 11.10.2016.

http://www.oaj.fi/cs/oaj/Uutiset?contentID=1408911388706&page_name=Ammatillisen+ko

Omnia. 2016. Tutkintokohtaiset terveydentilavaatimukset ammatillisessa peruskoulutuksessa. Viitattu 14.5.2016.

<https://www.omnia.fi/web/ammattiopisto/tutkintojen-terveydentilavaatimukset>

Opetushallitus. Ammatillisen koulutuksen reformi. Viitattu 8.6.2016.

http://www.oph.fi/kehittamishankkeet/amatillisen_koulutuksen_reformi

Opetushallitus. 2000. Ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet. Viitattu 18.5.2016.

http://www.oph.fi/download/110865_hiusala_perustutkinto_tutkinnon_perusteet.pdf

Opetushallitus. 2014. Esteettömästi toisen asteen opintoihin. Viitattu 9.6.2016.

http://www.oph.fi/julkaisut/2014/esteettomasti_toisen_asteen_opintoihin

Opetushallitus. 2014. Hiusalan perustutkinto, parturi -kamppaaja 2014. Viitattu 4.1.2015.

http://www.oph.fi/download/162246_hiusalan_pt_01082015.pdf

Opetushallitus. 2016. Ammatillinen peruskoulutus. Viitattu 8.6.2016.

http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikoulutus/amatilliset_perustutkinnot

Opintopolku. 2016. Perusteen tiedot. Viitattu 14.5.2016.
<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/615/ops/rakenne>

Studentum. 2016. Hiusalan perustutkinto-parturi-kamppaaja. Viitattu 14.5.2016.
<http://www.studentum.fi/koulutukset/stadin-ammattiopisto/hiusalan-perustutkinto-parturi-kamppaaja-133909>

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731. 2016. Finlex. Viitattu 9.6.2016.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#L2P6>

Turun kaupungin kasvatus- ja opetustoimi. 2012. Nivelvaiheen koulutukset. Turku. Viitattu 3.9.2016.
file:///C:/Users/V5/AppData/Local/Microsoft/Windows/INetCache/IE/J9NT3X7D/Nivelvaiheen-koulutukse_1_vuotiset_2012.pdf

Valtioneuvosto. Osaaminen ja koulutus. Kärkihanke 2: Toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi. Viitattu 8.6.2016.
<http://valtioneuvosto.fi/hallitusohjelman-toteutus/osaaminen/karkihanke2#toimenpide1>

Liitteet

Liite 1: Tutkimuspyyntö	57
Liite 2: Tutkimuskysymykset	58

Liite 1: Tutkimuspyyntö

Hei,

Teemme estenomiopintoihin liittyvää opinnäytetyötä Laurea ammattikorkeakoulussa aiheena ”Ammatilliseen peruskoulutukseen kohdistuneiden muutosten vaikutus hiusalan opettajan rooliin”.

Opettajien parihaastatteluilla tahtoisimme selvittää, miten opettajien rooli on muuttunut ja mitä haasteita oppimisympäristöissä ja opetustyössä on. Tavoitteena on löytää opettajien näkökulmasta ehdotuksia ja ideoita, joilla voitaisiin tukea oppimista, motivoida opiskelijoita ja helpottaa opetustyötä.

Olisimme erittäin kiitollisia, jos pystyisitte osallistumaan haastatteluun, sillä opettajien näkemys on keskeinen tälle tutkielmalle. Tutkielmasta ilmenneitä näkökulmia voidaan hyödyntää tulevaisuudessa opetusta suunniteltaessa ja se voi olla tärkeä informaation lähde hiusalan yrittäjille, jotka ottavat nuoria työssäoppimaan. Opinnäytetyö antaa selkeän kuvan hiusalan opettajan roolista, vastuista ja työn haasteista sekä auttaa ymmärtämään paremmin hiusalan tutkintorakennetta ja siihen vaikuttavia tekijöitä.

Haastattelukysymyksiä on viisi kappaletta ja aikaa haastatteluun kuluu noin 15-30 minuuttia teille sopivana päivänä ja ajankohtana omalla työpaikallanne.

Haastattelut tehdään anonyymisti. Henkilötietoja ei käsitellä missään vaiheessa tutkielmaa.

Haastattelijoina toimivat Maria Buchanan ja Heini Isonsaari.

Mikäli pystytte osallistumaan haastatteluun, pyydämme teitä ystävällisesti vastaamaan tähän sähköpostiin 11.9 mennessä. Aikaa aineiston keräämiseen saimme syyskuun 2016 ajan, eli haastattelut tulee suorittaa 30.9.2016 mennessä.

Yhteistyöterveisin,

Maria Buchanan ja Heini Isonsaari

Liite 2: Tutkimuskysymykset

- 1.) Millaisia haasteita hiusalan koulutukseen kohdistuneet muutokset ovat tuoneet oppimisympäristöön ja opetustyöhön?
- 2.) Miten opettajan rooli on mielestäsi muuttunut ja kuinka tärkeä osuus on kasvatustyöllä?
- 3.) Millaisilla opetusmenetelmillä oppimisympäristössä olevat erilaiset ja eritasoiset oppijat otettaisiin mielestäsi parhaiten huomioon?
- 4.) Miten mielestäsi nykyinen hiusalan peruskoulutus vastaa työelämän tarpeita?
- 5.) Millaisia kehitysehdotuksia sinulla on ammatillisessa koulutuksessa ilmenevien haasteiden ratkaisemiseksi ja opiskelijoiden motivaation tukemiseksi?
- 6.) Mitä on opettajan vapaus ja millainen sen mielestäsi pitäisi olla?